

FUGLE & NATUR

Med app'en i felten:
Muligheder og faldgruber

Rød glente

Husskade

TV-lægen:
"Børn skal have mere Vitamin N"

SKOVSNIPPEN

NATTENS TROLDFUGL MED ØJNE I NAKKEN

Where robust reliability meets exceptional value. ZEISS Conquest HDX.

ZEISS

Seeing beyond

NEW!

Den ideelle premium allround-kikkert

Uanset om det er under ekstreme temperaturer, våde forhold eller direkte sollys - Conquest HDX er holdbar, vandtæt og stødsikker. Takket være det robuste mekaniske design og det holdbare, lette magnesiumhus er Conquest HDX udstyret til alle forhold. Den er dækket af en beskyttende gummiarmoring der giver perfekt greb. Derudover afviser den hydrofobe ZEISS LotuTec-belægning på objektivet vand og forhindrer snavs og fingeraftryk i at sætte sig fast. Kvælstofpåfyldningen forhindrer fugt i optikken. Kombinationen af overlegen optisk ydeevne, robusthed og ergonomi til en ekstremt attraktiv pris gør Conquest HDX til den ideelle allrounder i udvalget af premiumoptik.

Gør din naturoplevelse endnu bedre med ZEISS Conquest HDX.

– **Levende skarp. Pålidelig robust.**

zeiss.com/nature/conquest-hdx

KOLOFON

Forside

Skovsneppe.
Foto: Helge Sørensen

Udgivet af Dansk Ornitologisk Forening (DOF) / BirdLife Danmark

Vesterbrogade 138-140
1620 København V
Tlf. 33 28 38 00
Mail: dof@dof.dk

Redaktør (ansv.):

Karina Demuth
karina.demuth@dof.dk

Korrektur:

Anne-Grete Ditlevsen

Annoncer:

Josefine Buus Jacobsen

Oplag:

16.500
ISSN 1395-8860 (trykt)
ISSN 2794-8099 (Online)

Layout og tryk:

KLS PurePrint A/S

PurePrint® by KLS
Producent boredebetragt af KLS PurePrint A/S

KLIMA-NEUTRAL
TRYKSAG

MIX
Papir | Støtter
ansvarligt skovbrug
FSC® C022933

CITIUS, ALTIUS, FORTIUS

I sommer var der OL i Paris, og her dystede verdens sportselite under OL-mottoet citius, altius, fortius eller på dansk hurtigere, højere, stærkere. De danske atleter gjorde deres bedste og fik ni medaljer, to guld, to sølv og fem bronze.

Umiddelbart før OL-faklen blev tændt, var der kappestrid på to helt andre scener i henholdsvis EU og Danmark og med nogenlunde samme overordnede motto som til OL. Henholdsvis EU's forhandlinger og senere vedtagelse af en lov om genopretning af Europas ødelagte natur og så den danske regerings Aftale om et Grønt Danmark, indgået med syv parter: Landbrug og Fødevarer, Danmarks Naturfredningsforening, Fødevarerforbundet NNF, Dansk Metal, Dansk Industri og Kommunernes Landsforening.

I begge tilfælde har der været marathonforhandlinger, urent trav og uhellige alliancer, men begge resultater vil uden tvivl få meget stor positiv betydning for den danske natur både på kort og langt sigt, så stort tillykke til os alle sammen – men har det rakt til en medaljeplads?

EU's vedtagelse af at genoprette tidligere tiders naturødelæggelser sker på baggrund af EU's biodiversitetsstrategi, hvor målet er, at 30 % af EU's areal på land og på havet skal være beskyttet, heraf en tredjedel strengt beskyttet inden 2030. EU's plan om naturgenopretning betyder oven i dette, at økosystemer, der i disse år lider af dræning, intensiv dyrkning, overgødskning og iltsvind skal være genoprettet i 2050. Men allerede senest i 2030 skal mindst 20 % af EU's samlede land- og havareal være genoprettet, og bestanden af 22 af agerlandets fuglearter skal være steget med 10 % inden 2030, og den udvikling skal fortsætte med samme vækst hvert årti herefter.

Betydningen af genopretningsplanen er på højde med vedtagelsen af Fuglebeskyttelsesdirektivet i 1979 og Habitatdirektivet i 1992. Det første banede vejen for langt bedre beskyttelse af Europas fugle og

deres levesteder, det seneste beskytter øvrige arter og naturtyper.

Tidsplanen kan næppe forventes hurtigere, målsætningen næppe højere og den lovmæssige forankring stærkere end det vedtagne, så derfor en klokkeklar guldmedalje til EU.

Med Aftale om et Grønt Danmark har den nuværende flertalsregering lagt store forventninger ud til fremtidige forhandlinger i Folketinget om, at der skal ske markante forbedringer af natur og miljø. Et nyt Danmarkskort skal fx tegnes ved rejsning af 2.500 km² ny skov frem mod 2045, udtagning af 1.400 km² kulstofrige lavbundslande inden 2030 og støtte til øvrig arealoplægning til mere natur.

Der loves guld og grønne skove, og vi giver en sølvmedalje til regeringen og de syv parter i aftalen. Men lakmusprøven bliver, om udførelsen af aftalen også vil berettige til medaljer? Indsatsen med i gennemsnit ca. 2 mia. kr. om året de næste to årtier forslår næppe. Så vi venter med det ædlere metal, til vi ser, om der virkelig er vilje til at få det omsat til lovgivning, så det virker og sker derude.

Den indgåede aftale om Danmarks natur og miljø forpligter, og vi forventer, at den politiske handlekraft følger mottoet citius, altius, fortius.

EGON ØSTERGAARD,
FORMAND DOF

GIV ET MEDLEMSKAB I GAVE

Dansk
Ornitologisk
Forening

BirdLife
DANMARK

Modtageren af din gave får et års medlemskab af DOF og en velkomstpakke, som blandt andet indeholder det nyeste nummer af Fugle & Natur og lidt forskelligt information om fugle, redekasser og fodring af fugle i haven.

dof.dk/gave

+45 33 28 38 00 — dof@dof.dk — www.dof.dk

Foto: Helge Sørensen

SKOVSNEPPE

INDHOLD

Nattens troldfugl med øjne i nakken	6
Danmark siden sidst	12
Tv-lægen Peter Qvortrup Geisling: Børn skal have mere vitamin N.....	14
DOF's hæderspris 2024.....	18
Med app'en i felten	20
Naturstyrelsen lover mere skovnatur	24
DOF's Klima- og Biodiversitetsfond	30
Nyt fra verden	34
Birding for børn: Huskade	36
Rød glente flyver mod nord	38
Stormengene	42
Ture og mødekalender.....	46

18

Hans Ulrik
Skotte
Møller, ring-
mærkning af
spurvehøg
(hun).

Foto: Bente Topsøe-Jensen

Foto: Helge Sørensen

38

Rød glente.

36

Foto: Helge Sørensen

Huskade.

NATTENS TROLDFUGL MED ØJNE I NAKKEN

Klimaændringer med kurs mod mildere og vådere vejr får flere skovsnepper nordfra til at holde vinter i Danmark. Hvis frosten pludselig slår tilbage og lægger låg på spisekamrene, kommer skovens ellers skjulte vadefugl frit frem. Med lidt held kan man få nær- og øjenkontakt, selv om fuglen vender ryggen til.

AF JAN SKRIVER

Efter uger med tocifrede varmegrader, der gjorde det svært at komme i julestemning, gik vinden i nordøst. Det var som at åbne en kummefryser. Med vinden fra østfronten kom den russiske kulde og lagde i løbet af få dage låg på græsmarkerne våde lavninger og gjorde skovens bløde bund hård som et flisegulv.

I oktober og november var det store træk af skovsnepper fra Skandinavien

og Rusland gået over os. Titusinder af nattens tyste vadefugle var fløjet videre mod vinterkvarterer længere mod sydvest i Europa. Men mange var blevet i de danske skove. Hvorfor risikere at blive skudt i Frankrig når man kan holde vinter på Fyn?

I audiens hos en sky skovfugl

Jeg så skovsneppen sidde rund som en ringdue i vejrabatten ved højlys dag, og forsigtigt trillede jeg i min bil tæt

på for at få en af de sjældne audienser, som man kun kan opnå i en alliance med streng frost.

Spisekamrene i skovbunden var lukkede, men ude i rabatten nær brynet var jorden blød. Måske fordi vejsalt havde tøet asfalten nære nabolag op.

Og så måtte skovens sky og skjulte vadefugl, der har natten som domæne, tage dagens timer og vejrabatten i brug og ofre sin skyhed på sultens alter.

Foto: Helge Sørensen

Som en symaskine på to ben gik den og stak sit smidige, følsomme næb ned i den bløde rabat for at lirke orme, insekter, larver og smådyr ud af den magre tid.

Stille trissede skovsneppen ned i bunden af grøften, hvor der var en smule vand. Den vendte ryggen til, men den kiggede fortsat på mig. Skovsneppens store sorte øjne sidder så højt og langt tilbage på hovedet, at vadefuglen har øjne i nakken og overblik både foran

sig og bag sig. Man kan ikke falde en skovsneppe i ryggen. Den har for længst opdaget dig.

Snepefald gør skoven levende

I takt med klimaændringerne har skovsnepperne justeret deres træk, så fuglene om efteråret bryder senere op fra deres yngleområder i nord.

Det kan være, at kulden nogle dage ind i november slår til omkring Stockholm og østpå i Finland og

Rusland. Dagen efter er der snepper i Danmark. Det kan være, at et kuldefremstød gør jorden hård i Sydnorge. Skovsnepperne reagerer prompte. Dagen efter er der snepper i Thy og langs Vestkysten. En skovsneppe kan tilbagelægge op imod 600 kilometer i løbet af en nat.

Hvis kulden over en bred front mod nord og øst sender store antal af skovsnepper mod sydvest, kan der indtræffe 'snepefald' i Danmark. Det sker, når ▶

- fuglene på deres træk møder en mur af en front med dårligt vejr, som tvinger dem til at mellemlande for at hvile og søge føde. Fænomenet opleves særligt i klitplantagerne langs Den jyske Vestkyst, hvor skovene under særlige vejrsmæssige omstændigheder med dis og tåge kan vrimle med snepper.

Dagsfrost er signal til afgang

"I 'gamle dage', hvilket vil sige i 1980'erne, ankom efterårets hovedtræk af skovsnepper fra de store skove i Skandinavien og østpå i Rusland til Danmark fra midt i oktober. De senere år er november blevet årets store pe-

riode med skovsnepper i de danske skove. Sneppernes efterårstræk styres af frostgraderne, for disse vadefugle er helt afhængige af bløde skovbunde eller græsarealer, hvor de kan stikke deres lange næb ned efter føde.

Dagsfrosten i Skandinavien og Rusland afgør, hvornår hovedtrækket af snepper ankommer til Danmark", siger Thomas Kjær Christensen, der er seniorforsker på Institut for Ecoscience, Aarhus Universitet.

Med afsæt i den årlige vildtudbyttestatistik, der siden 1941 har registreret, hvor mange fugle og dyr, danske jægere nedlægger, følger Thomas Kjær

Christensen den overordnede udvikling i forekomsten af skovsneppen, der er Europas talrigeste vadefugl. Det skønnes, at bestanden i Nordeuropa og østpå i Rusland om efteråret tæller mellem 20 og 26 millioner fugle.

Tredobling i antal nedlagte snepper

I kraft af de vinger, som jægerne sender ind til forskerne, når de har nedlagt en sneppe, kan man få et fingerpeg om aldersfordelingen af snepperne. Ved hjælp af DNA-analyser kan man se fordelingen af hanner og hunner på trækket. I det hele taget giver de indsendte vinger et lille indblik i trivlsen

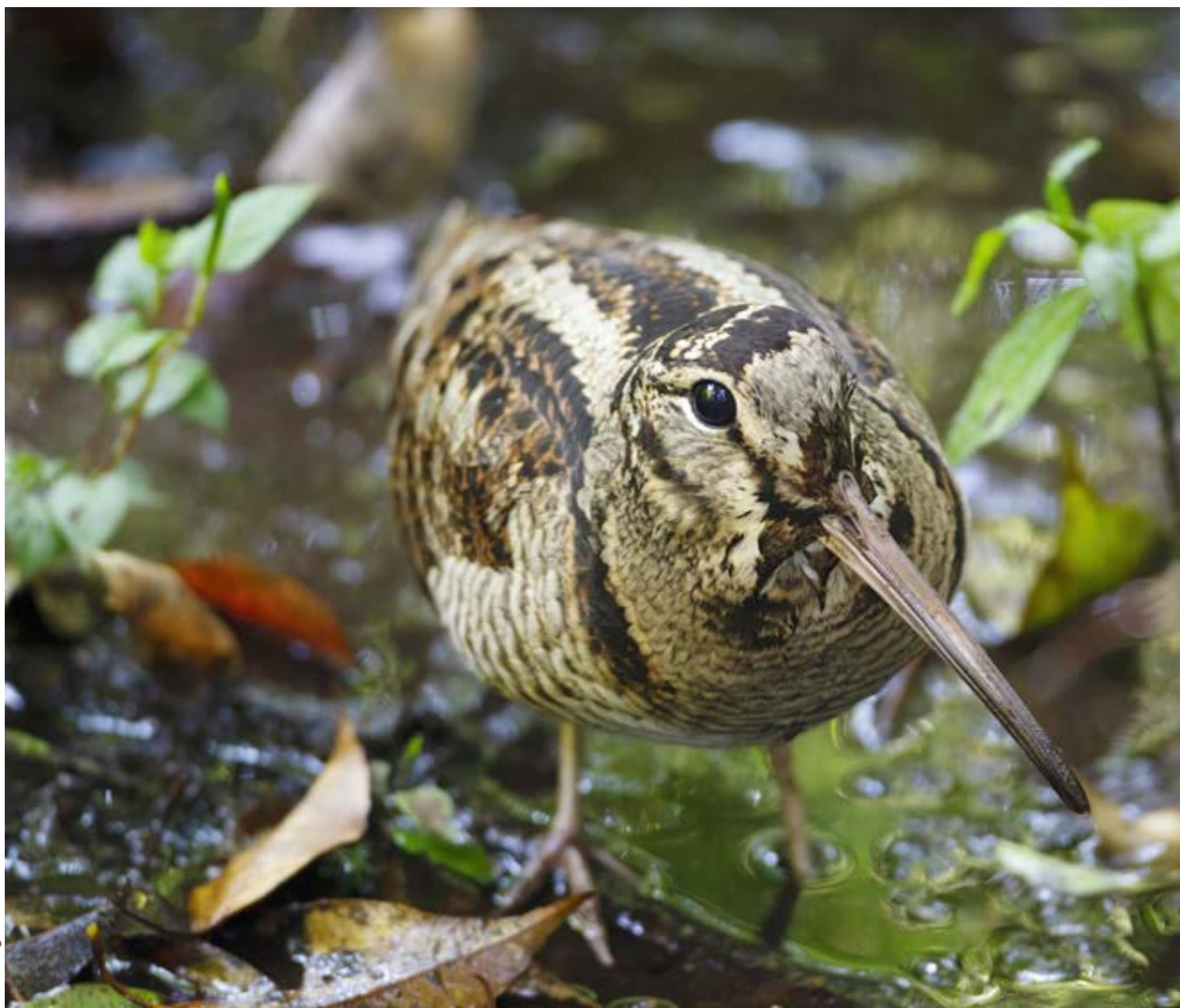

Foto: Helge Sørensen

De store øjne er placeret så langt tilbage på hovedet, at fuglen kan se både fremad og bagud, altså et udsyn på 360°.

Foto: Jan Skriver

Skovsneppen lever størsteparten af sit liv i det skjulte i fugtige skove. I yngletiden er den knyttet til skovbunden, mens den i træktiderne efter mørkets frembrud flyver fra skove og krat ud på græsmarker og enge for at søge føde.

for en fugleart, som i praksis er umulig at tælle, fordi den lever så skjult, at de færreste mennesker har set den, selv om den er en af de mest talrige trækfugle i luftrummet over Danmark. Det er ikke som viber og hjejler, der stimler sammen i flokke om efteråret, så de er til at få talmæssigt styr på.

”Jagtudbyttet af skovsnepper i Danmark er steget jævnt siden omkring 1950. I begyndelsen af 1990’erne lå det på godt 20.000 nedlagte fugle om året. Siden er der sket en tredobling i jagtudbyttet, så der årligt bliver nedlagt op imod 60.000 snepper i de danske skove”, siger Thomas Kjær Christensen.

Hunnerne trækker før hannerne

Sneppevingerne gør det muligt at vurdere, hvordan ynglesæsonen er forløbet. Jo færre vinger fra årets unge nedlagte fugle, desto ringere frugtbarhed har der været i yngleområderne. Sådan er det generelle mønster.

”Efter ynglesæsonen 2010 kunne vi for eksempel se, at der var væsentligt færre ungfugle blandt de skudte skovsnepper på træk fra nord og øst. Det hang sandsynligvis sammen med, at Rusland i 2010 oplevede en ekstrem tør sommer, der for skovsnepperne betød et ringere udbud af føde i skovene, hvor de er afhængige af fugtige, bløde, lave områder”, siger Thomas Kjær Christensen.

Undersøgelserne af kønnet på de indsendte sneppevinger har vist, at

Foto: Helge Sørensen

SKOVSNIPPENS TRÆK

Skovsneppens træk om efteråret går ad to hovedruter. Fugle fra Nordskandinavien og Nordvestrusland flyver via Danmark til England og det nordlige Frankrig for at holde vinter.

Ynglefugle fra den centrale del af Rusland følger en mere østlig kurs mod vinterkvarterer i den centrale del af Europa, den sydlige del af Frankrig og Spanien.

Frankrig er det helt store sneppe-land i vinterhalvåret, og der skydes omkring en million skovsnepper i det franske i løbet af en jagtsæson.

I Vesteuropa nedlægges hvert år knap tre millioner skovsnepper.

Som trækfugl er skovsneppen en af de talrigeste arter i Danmark, og den kan opleves over hele landet.

Om efteråret er de nord- og vestjyske klitplantager dog særligt gode sneppe-terræner.

Også Læsø, Fanø og Rømø har ry for at huse ekstraordinært mange skovsnepper under visse vejrforhold.

Foto: Jan Skriver

Ligesom sine nære slægtninge bekkasinerne er skovsneppen en af de bedst camouflerede fugle i den danske natur. Den stoler på sin camouflasje og flyver først op, når man er ved at træde på den.

- hannerne bliver i længst tid på ynglepladserne, inden frosten tvinger dem til at trække. Hunnerne er de første fra de nordlige og østlige bestande, der indfinder sig på vores breddegrader.

Måske hænger hannernes tilbøjelighed til at blive i yngleområderne så lang tid som muligt sammen med, at skovsneppen er en meget territoriehævdende fugl.

På samme måde antyder forskellen i trækket mellem hanner og hunner, at hannerne overvintrer længere mod nord, hvorfra de hurtigt kan nå ynglepladserne om foråret og etablere et yngleterritorium.

Fremgang som dansk ynglefugl

Den danske ynglebestand af skovsnepper udgør blot et komma i den store bog om skovens skjulte vadefugl.

Bestanden tæller kun få tusinde par. Hovedparten yngler i den østlige del af landet med Nordsjælland, Midsjælland, Sydfyn, Midtjylland, Djursland og Østhimmerland som de mest gæstfri egne for arten.

Da DOF midt i 1970'erne gennemførte Atlas I, blev skovsneppen fundet ynglende i 313 af de cirka 2.000 kva-

drater, som landet var delt op i under den fire år lange fugleundersøgelse.

Under Atlas II i 1990'erne havde skovsneppen bredt sig, og den blev fundet ynglende i 456 kvadrater.

"Klimaændringer med mildere og vådere vejr er i skovsneppens favør. I det hele taget kan vi de kommende årtier forvente bedre og bedre levevilkår for ynglende danske skovsnepper, fordi vi får flere urørte og våde skove med naturlig hydrologi", siger Knud Flensted, der er biolog i DOF.

I det hele taget vil mere varierede skove, hvor der græsser store pattedyr, som skaber græssletter og lysåbne forhold, der veksler med tæt skov og krat, være til gunst for en art som skovsneppen.

"Det bliver interessant at følge udviklingen i bestanden i takt med, at naturkvaliteten øges i flere skovområder. For en jordrugende fugl som skovsneppen udgør rovdyr og løse hunde en trussel. Det skal man som skovgæst huske på, når man er på tur i skovene", siger Knud Flensted.

Magi og myter i skovbunden

Skovsneppen er en magisk og my-

Skovsneppen er den af vores vadefugle, der er mindst knyttet til åbent vand. Som navnet siger, yngler den i skoven.

stisk fugl, for man ved aldrig helt, hvor man har den. På en skovtur kan man være på nippet til at træde på den, før den flyver op og i et skarpt sving er pist væk, på ny slugt af skovbunden.

På sin yngleplads er skovsneppen i maj og juni berømt for sit aftentræk, der er omgærdet af mystik.

Denne parringsflugt begynder i skumringen på stille dage med lunt og fugtigt vejr. På kryds og tværs flyver hannerne over skoven, mens de udstøder dybe knurrende lyde efterfulgt af høje skarpe pift.

Ved at fange skovsnepper og sætte små radiosendere på ryggen af dem fandt engelske forskere ud af, at en han-

kan parre sig med op imod fire hunner, som han maskulint servicerer men forlader, straks hun har lagt æg.

Det kan godt være, vi har at gøre med en troldfugl, der har mystikken som blind passager, men nu om dage kan teknologisk isenkram skille myter fra viden.

På i hvert fald ét punkt lever mysteriet om skovsneppen dog i bedste velgående. Det siges, at skovsneppe-hunnen er i stand til at flyve med sine små dunede unger, som hun bærer en ad gangen mellem sine ben.

Flere har set det, men endnu har ingen formået at dokumentere fænomenet med fotos eller videooptagelser som et endegyldigt bevis på sneppemoderens evne til at transportere sine unger.

En troldfugl har vel sine hemmeligheder. ●

SIDEN SIDST DANMARK

AF JAN SKRIVER

Foto: Jan Skriver

Det er ulovligt at forhindre fugle i at yngle ved at fjerne reder eller ødelægge adgangen til dem.

Koloni af digesvaler reddet fra at blive dækket af kampesten

Mindst 16 par digesvaler har haft held til at få unger på vingerne fra deres redehuller i en stejl brink, hvor Gram Å tager et skarpt sving nordvest for Gram i Sønderjylland. Men det skete kun fordi heldet og Maiken Liin Hartung-Struer fra DOF Sønderjylland var ude.

Da hun ville tælle kolonien af digesvaler, der i flere år har ynglet i åbrinken, opdagede hun, at entreprenørmaskiner var klar til at læsse jord og store sten i Gram Å for at forebygge erosion af brinken. Kampestenene ville have forhindret svalernes adgang til deres redehuller.

Men den går ikke i fuglenes yngletid, det er ganske enkelt ulovligt at forhindre fugle i at yngle, enten ved at fjerne reder eller ødelægge adgangen til dem.

“Ad flere omgange fik vi kontaktet Teknik og Klima i Haderslev Kommune, der var ansvarlig for projektet med at lægge sten ud i Gram Å. Og så blev arbejdet stoppet”, fortæller Maiken Liin Hartung-Struer, der undrer sig over, at kommunen ikke på forhånd havde kendskab til lokalitetens digesvale-koloni.

Otte storkepar i Danmark har fået 15 unger på vingerne

Efter en årrække med sorte skyer over den hvide stork er det lysnet over den folkekære flyver. Forårets store regnmængder fik nemlig vandhuller til at svulme op, mens våde lavninger på dyrkede marker forsinkede landmændenes såning. Det har givet storkene gode muligheder for at finde masser af padder, regnorme og snegle.

“Storke finder føde i fugtige områder, hvor vegetationen ikke er over 10 centimeter høj. Hvis et område gror til i pilekrat eller høje græsser, er der ikke noget at komme efter for storke. Derimod er der fødemuligheder for den hvide stork i områder med høslæt eller afgræsning. Storke trives med ekstensiv landbrugsdrift, men den forsvinder, hvor stordrift, dræning og monokulturer af korn, raps og majs dominerer landskabet”, lyder det fra Hans Skov, der er DOF storkeekspert og aktiv i foreningen Storkene.dk.

Ynglesæsonen 2024 har for den hvide stork i Danmark budt på otte ynglepar og fire enlige fugle på rede. Ti reder har været beboet i Jylland, mens to reder på Sjælland har været optaget.

I alt er der fostret 15 danske storkeunger, der snart vil flyve sydpå for at overvintre.

Storkeparret i Jejsing fik fire unger på vingerne i år.

Foto: Hans Skov

Solsorte ramt af dødelig usutu-virus

For første gang nogensinde har Statens Serum Institut (SSI) påvist fuglevirusset usutufeber-virus, og DOF har modtaget og indsamlet ekstraordinært mange henvendelser om syge, døende og døde fugle fra hele landet.

"I perioden fra juli til midt i september har vi samlet over 300 observationer fra bekymrede fugleinteresserede, som har fundet døde solsorte og husskader eller observeret fugle med afvigende adfærd. Mange har set fuglene sidde apatiske på græsplænen, hvorefter fuglene typisk er bukket under kort efter", siger Knud Flensted, der er biolog i DOF.

Usutufeber-virus overføres med stikmyg, og derfor er sandsynligheden for smitte størst i sommerhalvåret.

Døde fugle og pattedyr kan indleveres til gratis obduktion via hjemmesiden www.vildtsundhed.dk. Husk at følge hjemmesidens retningslinjer for indlevering.

Foto: Jan Skriver

Hvis solsorten hænger med næbbet og virker apatisk, kan den være smittet med usutufeber-virus.

HISTORISK AFTALE OM NATURGENOPRETNING

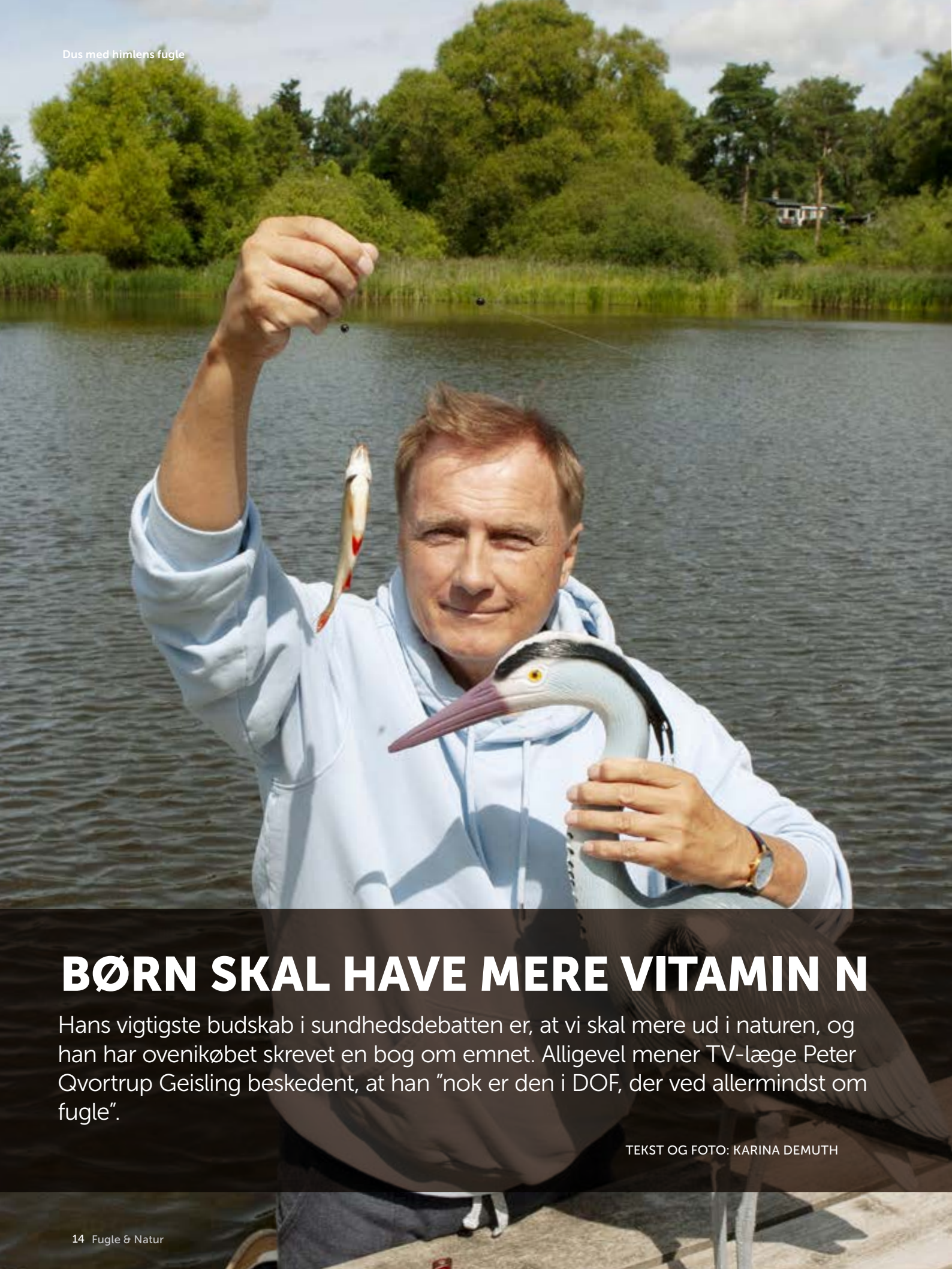
Om 26 år vil meget forhåbentlig være bedre i Europas kriseramte natur. Denne sommers ambitiøse EU-naturgenopretningslov stiller os nemlig i udsigt, at alle økosystemer, der i disse år lider af dræning, intensiv dyrkning, overgødskning og iltsvind, så arter forsvinder og gør naturen fattig og ensartet, vil være genoprettet i 2050. Og allerede inden 2030 skal mindst 20 % af EU's samlede land- og havareal være genoprettet.

"Genopretningsplanen er på højde med EU's vedtagelse af fuglebeskyttelsesdirektivet i 1979 og habitatdirektivet i 1992, der banede vejen for bedre beskyttelse af fugle og deres levesteder", siger DOF's formand Egon Østergaard.

"Nogle af de allerstørste udfordringer for Danmark bliver at få genoprettet god økologisk tilstand i vores fjorde og kystnære farvande, hvor Danmark er en 'stormagt', når det handler om vandfugle. På land er der brug for mere plads til fugle, insekter, planter og anden biodiversitet, så her handler det i høj grad om at udpege dyrkede arealer, som skal føres tilbage til oprindelig natur", forudser Egon Østergaard.

Til at løse opgaven vil den danske regering afsætte 40 milliarder kroner til en ny fond, der får navnet Den Grønne Arealfond. Derudover bidrager Novo Nordisk Fonden med yderligere 10 milliarder kr.

Blågrøn alger i overgødet fjordområde. Foto: Jan Skriver.

BØRN SKAL HAVE MERE VITAMIN N

Hans vigtigste budskab i sundhedsdebatten er, at vi skal mere ud i naturen, og han har ovenikøbet skrevet en bog om emnet. Alligevel mener TV-læge Peter Qvortrup Geisling beskedent, at han "nok er den i DOF, der ved allermindst om fugle".

TEKST OG FOTO: KARINA DEMUTH

Dus med himlens fugle: Sværger du til Swarovski, Zeiss eller farmors gamle teaterkikkert? Hvad er din største oplevelse som fuglekigger? Og har du et fugletip, som du vil dele? I de kommende numre af Fugle & Natur tager vi rundt i landet og møder nogle af de mange personligheder, der sammen tegner DOF.

Blomsterengen foran huset er gul af kællingetand og rød lilla gederams og hjortetrøst. I det store højloftede rum svæver en havørn mellem hanebjælkerne. Over flyglet slår en ung duehøg ned over en spætte, mens en samling udskårne fugle i malet træ repræsenterer hver art, der er spottet på havens foderbræt.

"Ørnen stammer fra en udstilling i Naturbutikken. Høgen og grønspætten er et værk af Peter Sunesen, der er en af Danmarks dygtigste zoologiske konservatorer. Men jeg prøver at kontrollere mig selv med hensyn til mængden af udstoppede fugle. Ellers bliver det hurtigt for spejderhytte-agtigt", mener Peter Qvortrup Geisling.

Fra et stort glasparti er der udsigt over en sø, hvor der kan være alt fra mudderklire til isfugl, fiskeørn og tusindvis af rastende ænder. En labyrint af mandshøje tagrør fører ned til bredden. Her kan man sidde i mange timer omgivet af siv og sø og fiske skaller, tænke på ingenting og nyde det rige fugleliv.

En hejre i plastik har til formål at holde de levende artsfæller væk, så fiskepladsen ikke bliver helt klattet til. Da hejren er territorial, plejer det at virke. "Men sidste sommer optog min kærestes datter en video, hvor en uimponeret ægte hejre står og hakker plastikhejren i øjet. Så som skræmfuglen er den ikke særlig effektiv", indrømmer han.

Hvornår begyndte du at kikke på fugle? Jeg er vokset op i udkanten af Hammer Bakker, og siden jeg var ni, har jeg interesseret mig for sommerfugle, fisk, fugle og planter. Vi er stadig en lille gruppe drenge fra skoletiden, der tager på fisketur sammen hvert år i september og fisker samme sted, som vi gjorde som drenge.

Hvorfor synes du, at naturen er vigtig? Børn er kun halvt så meget i naturen, som da jeg var dreng. I dag hvor sundhed er blevet vores nye religion, går forældre op i, om deres børn får vitaminer nok. Men jeg har stadig til gode at møde et barn med vitaminmangel, så jeg vil meget hellere tale om naturmangel. Om manglen på Vitamin N.

Mit vigtigste budskab i sundhedsdebatten er nok, at børn skal have smag for naturen, allerede mens de er børn. Når man først har mærket alt det gode, naturen gør for én, så kender man intuitivt vejen, hvis man senere i livet bliver mast. Og det kan ske for mange.

Når man fx går ned ad Strøget, modtager man 10 millioner indtryk i sekundet. Vores hjerner er lavet til at registrere det hele, ligesom når vores forfædre bevægede sig rundt i naturen, og vi er slet ikke bygget til, at det går så stærkt. Derfor er stress blevet en folkesygdom. Naturoplevelser derimod taler til os, som vi nu engang er og rammer dybt inde i vores 50.000 år gamle DNA. Derfor er en pause i naturen så godt for vores sundhed, ro, livskraft og balance.

Bedste fugleoplevelse? På en fisketur oplevede jeg engang en isfugl, der fløj direkte hen og satte sig yderst på min stang. Så mærker man, at naturen taler til én, og i de dyrebare øjeblikke, der gik før den skulle videre, følte jeg en enorm tilstedeværelse i livet.

Bedste fugletip? Jeg tør næsten ikke nævne det, men jeg er rigtig glad for appen Merlin BirdID. Jeg har en fornemmelse af, at man som rigtig ornitolog absolut ikke bruger Merlin. Ligesom man ikke bryder sig om udstoppede fugle og ikke fodrer fugle på foderbrættet. Men når jeg går tur, er

den ofte tændt, og det er sjovt at se en halemejse og så bagefter få bekræftet fundet på Merlin.

Værste fugleskuffelse? Noget, der virkelig kan ærgre mig, er hvis jeg kommer kørende på en motorvej og ser en høg, som jo nok er en rørhøg, men som indimellem alligevel er lidt anderledes. For tænk hvis det var en kærhøg. Eller endda en hede høg, der med 23 ynglende par i Danmark er meget sjælden. For mig er det helt umuligt at kende forskel, og når jeg har været i tvivl, nager det mig i lang tid bagefter.

Bedste fuglebog? Jeg har rigtig mange fuglebøger, og hvis jeg ser en fugl, som jeg ikke kender, lurar jeg på dens kendetegn og slår den op, når jeg kommer hjem. Mine to yndlingsbøger er 'Rovfugleguiden' og 'Lydløse jægere' (om ugler) begge fra Gyldendal.

Kikkert? Jeg bruger ikke kikkert i felten og bilder mig ind, at jeg ser ret godt uden. I stuen har jeg et Kowa Prominar TSN-663M teleskop, som jeg kigger i hver morgen. En fiskehejres hoved fylder hele feltet, så det er næsten som om, man kan række hånden ud og røre den. Jeg har også en håndkikkert klar, så det er nemt at tjekke fuglene på foderbrættet – en Nikon Aculon 10 x 21, som min kæreste har fundet i en brillebutik.

Kamera? Min mobiltelefon har et fint kamera. Det kan også monteres på en stang og bruges sammen med teleskopet, men det har jeg ikke helt fået til at fungere.

Hvad kan du godt lide ved at opholde dig i naturen? For mig er naturen fuldstændig livsnødvendig. På DR Nyhederne, hvor jeg dækker sundhedsstoffet, skal jeg være klar på alle tider

- ▶ af døgnet, og med det tempo jeg har på mit arbejde, ville jeg ikke have en chance for at klare den uden muligheden for at komme ud i naturen. Fra jeg hører et kald i sivene, til jeg finder ud af, at det er en vandrikse, får jeg en pause fra alle andre tanker og fra alt det bævl og brok og al den ondskab, som vi mennesker selv har skabt.

Hvad kan du godt lide ved fuglen som væsen? Jeg er ikke mere optaget af fugle, end jeg er af fx sommerfugle og fisk, men det hvert år at se en bestemt fugl for første gang eller høre gøgen kukke i foråret, det kan altså et eller andet. Og så synes jeg, at det er sjovt, at fugle er lige så forskellige, som os mennesker. Tit kan man hæfte en fugl på et menneske, og selv ville jeg gerne være en duehøg – sky og stærk, bo ude i skoven og klare mig selv. Men den statistiske sandsynlighed for at jeg ville være blevet en skovspurv, er nok noget større.

Hvem deler du din fugleinteresse med? Først og fremmest med mine gamle klassekammerater fra folkeskolen. Lise, min kæreste, er også ved at være godt med, og ellers alle, der gider at høre på det. Man kommer ligesom et gear ned, når man begynder at tale om fugle. Min datter Merle er ikke super fugleinteresseret, det er åbenbart ikke lige det, man som teenager går mest op i. Men jeg håber, at interessen for fugle eller andet i naturen sniger sig ind på hende. Og hvis hun gider at sidde bare 10 minutter med mig og fiske på broen, så skal der nok dukke noget op, som hun vil kunne huske senere i livet.

Yndlingsfugl? Fra min gode kollega Poul Thomsen har jeg arvet en udstopet isfugl i en glasmontre, og det var en meget stor gave. Vi fiskede sammen kort tid før han døde, og vi vidste godt, at det blev vores sidste tur sammen. Poul har været en kæmpe stor inspirati-

onskilde. Jeg har altid beundret hans evne til at se folk direkte i øjnene og fortælle nogle gode historier, og jeg har lavet mine sundhedsprogrammer nærmest efter samme skabelon som han brugte til 'Dus med dyrene'.

Hvad er du god til? Når jeg er sammen med mine ikke så fuglekyndige venner, føler jeg mig rimelig godt med, når det gælder artsbestemmelse.

Hvad er du dårlig til? De tre høge og sangerne. Der er jeg virkelig på bar bund. Og når jeg løber ind i de rigtige DOF'ere, kan jeg godt mærke, at jeg nok er den i foreningen, der ved allermindst om fugle. Så her er et kæmpe udviklingspotentiale, og jeg glæder mig til engang at få tid til at koble mig på nogle af DOF's mange spændende fugleture. ●

BLÅ BOG

Peter Qvortrup Geisling, 62 år, bor på Vesterbro og har sommerhus i Kulhuse. Han er uddannet journalist og læge, far til Merte på 13 år og kæreste med Lise, der er optiker. Peter Qvortrup Giesling er tv-vært i DR med speciale i sundhedsstof, og har været medlem af DOF siden 2019. Han er bl.a. forfatter til bogen 'Naturen på recept – din mentale sundhed er lige udenfor' (Gyldendals Forlag).

Her er vores 2025 eventyr til dig

Vi er nu klar med alle rejser til næste år, plus en nyhed du kan komme med på allerede til december, i år. Nogle rejser er allerede udsolgt, men vi har taget dem med alligevel som inspiration, da mange af vores rejser også kommer til 2026.

Nyhed i 2024

Serbien med verdens største bestand af skovhornugler
12-15. december Kr. 6.885, -

Fugle- og naturrejser i 2025

Oplev Panamas storslået natur

8. januar 2025 - 18. januar 2025

Fugleparadiset Sri Lanka

21. januar 2025 - 2. februar 2025

Store naturoplevelser i Costa Rica

2. februar 2025 - 14. februar 2025

Oplev sneleopardens verden

4. marts 2025 - 16. marts 2025

Fuglene i Sydportugal og Spanien

18. marts 2025 - 25. marts 2025

Oplev Letlands storslåede natur

27. april 2025 - 2. maj 2025

Europas sidste urskov finder du i Polen

4. maj 2025 - 10. maj 2025

Oplev Pyrenæerne og Ebro deltaet

15. maj 2025 - 22. maj 2025

Georgiens spændende natur og kultur

16. maj 2025 - 23. maj 2025

Vil du med på eventyr til Lofoten

3. juni 2025 - 7. juni 2025

Portugals smukke natur

11. september 2025 - 18. september 2025

Et natureventyr i Bolivia

16. september 2025 - 26. september 2025

WILLIAMS
Rejser
10 YEARS ANNIVERSARY

AF JAN SKRIVER

Hans Skotte Møller har livet igennem kæmpet for naturen og fuglene. Han har været aktiv i DOF i snart et halvt århundrede, og som biolog har han arbejdet med alt fra danske vådområder til rening af regnskov på Borneo.

DOF'S HÆDERSPRIS 2024:

VIDENSKAB OG LIDENSKAB

Som ganske ung i 1966 så han med egne øjne de sidste ynglepar af stor kobbersneppe, der flagrede omkring gravkøerne ved Skjern Å, da den blev rettet ud og lagt i lænker, så ådalen og vandfuglenes rige delta blev til fuglefattige tørre kornmarker.

Som nyuddannet biolog i 1978 fandt han terner, der på stranden lå døde af gifte efter udslip fra kemifabrikken Cheminova på Harboøre Tange, hvorpå der lød et af de første ramaskrig over naturens og miljøets ringe tilstand i Danmark.

Med andre ord har han på nært hold oplevet de værste scenarier et naturmenneske med et hjerte, der banker for fugle og deres levevilkår, kan opleve.

73-årige Hans Skotte Møller har hele

sit liv kæmpet for naturen og fuglene og for at få rettet op på fortidens synder og det efterslæb af tabte værdier, som fortsat er på dagsordenen. Dels i sit professionelle virke som biolog i Fredningsstyrelsen, som myndigheden i Miljøministeriet hed engang. Dels som medlem af DOF siden 1965, hvor han i snart et halvt århundrede har været iværksætter og frontkæmper til fuglenes bedste. For sin indsats modtager Hans Skotte Møller DOF's hæderspris anno 2024 omgivet af en buket af rosende ord såsom 'super-seriøs, omhyggelig, ansvarsbevidst, flittig og ægte engageret'.

Fik skov og natur i dåbsgave

Det lå i luften over det midtjyske, at fugle og natur skulle blive ledetråde i hans liv.

"Jeg er født og opvokset på et savværk i St. Hjælland Plantage nær Silkeborg. Vi havde ynglende vendehals og hedelærke i haven og husrødstjert inde på savværket. Hver aften i yngletiden hørte vi skovsneppe og natrav. Min fugleinteresse er nedarvet. Min far var uddannet skovfoged og godsskytte, og i 1930'ere var han ansat som jagtbetjent på Tipperne, hvor mine forældre boede om sommeren. Jagten var dengang den umiddelbare kontakt til naturen, og jeg fik som ganske ung skudt mere end godt og lovligt var", fortæller Hans Skotte Møller.

Pionér og punktlig punkttæller

Den unge midtjydes sigte ændrede sig, og han blev en af pionererne i DOF med ture, tællinger og en tålmodig kamp for at opnå en tilbage-

Hans Skotte Møller
med ung musvåge
ringmærket på
Agersø 5. feb. 2021.

Spøttrup Sø i Salling. Der kom penge og lovgivning til området. I dag har vi over hele landet fået reetableret omkring 235 tidligere vådområder over 10 ha. Tilsammen har vi fået genskabt mindst 30.450 ha tabte vådområder”, siger Hans Skotte Møller.

Redningsaktion i regnskoven

Hans største indsats indenfor naturbevarelse ligger dog langt fra de fædrene skove og vådområder, nærmere bestemt på tropiske Borneo, verdens tredjestørste ø.

”Takket være Svend Auken kom der i 1990’erne finansiering til naturbevarelse via den danske udviklingsbistand. I perioden 1999-2003 blev jeg leder af et hold af dedikerede og kompetente malaysiske og internationale kolleger, der fik til opgave at beskytte området Maliau Basin i Sabah. Det lykkedes at få beskyttet 65.000 ha helt urørt regnskov, der var truet af kulminedrift og skovning med henblik på at etablere plantager til udvinding af palmeolie. Vi fik reddet et regnskovsområde på størrelse med Bornholm fra rovdrift, og vi fik etableret en bufferzone på 70.000 ha regnskov, som kun må drives bæredygtigt. Det fungerer fortsat”, fortæller Hans Skotte Møller.

Fugle i sigte og lige ved hånden

I dag bor Hans Skotte Møller på Agersø i Storebælt, hvor han har lavet naturgenopretninger på sin landejendom.

Øen har 20 kilometer kystlinje, så der er altid vandfugle for enden af hans kikkert. Med sit tætte naboskab til Stigsnæs, der er kendt for sit fugletræk om efteråret, er der i perioder på øen godt med småfugle lige ved hånden. Hans Skotte Møller er også ringmærker. På gode dage ringmærker han trecifrede antal.

For årets modtager af hædersprisen går videnskaben og lidenskab hånd i hånd. ●

venden til noget af det, der var engang derude.

”Jeg lavede sammen med Kjeld Hansen, der boede i Silkeborg dengang, ’Ornitologiske Undersøgelser i Midtjylland’ og udgav årsrapporter om de forskellige lokaliteters fugleliv. Senere var jeg med til at stifte DOF’s lokalafdeling i Ringkøbing Amt. I 1973 og nogle år frem var jeg ansat som en slags studentermedhjælper i DOF og Fugleværnsfonden, hvor der blev etableret faglige grupper. Jeg var med til at starte Småfuglegruppen, der senere blev til Punkttællingsprogrammet, som skabte de første tal for bestandssvingningerne hos almindelige danske fugle. I samme periode kom blandt andet Gåsegruppen, Rovfuglegruppen og Vadefuglegruppen, der alle bidrog til at dokumentere arternes antal og for-

deling i Danmark”, fortæller Hans Skotte Møller.

Startskud i retning af våd natur

I 1979 blev Skotte Møller ansat som biolog i Fredningsstyrelsen, der senere blev til Skov- og Naturstyrelsen og i dag Naturstyrelsen. Få år senere kom han med i en gruppe, der blev sat til at arbejde med ’marginaljorder og miljøinteresser’. De marginale jorder var dem, som havde ringe betydning for landbrugets indtjening.

Arbejdet blev startskuddet til den perlerække af projekter med genopretning af natur, der siden 1980’erne er ført ud i livet.

”Vi fik realiseret flere projekter i områder med marginaljord, blandt andet Højby Sø i Odsherred, Alsønderup Enge og Solbjerg Engsø i Nordsjælland og

Foto: Bente Torsøe-Jensen

MED APP'EN I FELTEN

En app på telefonen kan gøre det både sjovere og nemmere at være fuglekigger. Vi ser på nogle af de mange muligheder og faldgruber.

AF DANIEL PALM ESKILDSSEN, BIOLOG I DOF

De seneste år er der kommet rigtig mange fine apps, der kan fungere lidt som din kloge fuglemakker, der har svar på det meste, men som ikke altid har ret. Og som samtidig gør det muligt på en nem måde at registrere observationer og hits undervejs, når man er på tur. Nogle kan bruges som hjælp til identifikation af fugle ved hjælp af foto eller lyd, andre til egne lister, fuglefælleskaber, forskellige videnskabelige projekter eller underholdning, hvor man lærer undervejs, mens man spiller. Her er nogle bud på apps, der gør din næste tur i felten lidt sjovere og mere lærerig.

DOF's Fuglebog byder ind med forslag, når man har angivet de fem valgmuligheder: Starten af september, mellemstor fugl, i et træ, form som en krage og farven sort.

IDENTIFIKATION

Merlin Bird ID, der er udviklet af det amerikanske universitet Cornell, er en af de mest brugte apps til at bestemme en fugl ud fra dens stemme. Appen er et supergodt redskab til at blive en bedre fuglekigger og blive skarpere på fuglestemmer. Man åbner bare sin app, trykker på optageknappen, optager en bid af fuglens stemme og får så nogle forslag til, hvilken art det kan være, at man har hørt. Ulempen ved denne app er, at man ikke altid kan stole på resultaterne. Mange fuglestemmer ligner nemlig hinanden. For eksempel bliver solsort ofte bestemt til pirol, fordi begge har en sang i melodisk mol. Du bør altså oftest kun bruge artsforslaget som en ledetråd, og derefter kan du dobbelttjekke med hjemmesider eller apps, hvor fuglens stemme kan høres. Merlin har også billedgenkendelse, men det kræver ofte høj billedkvalitet at få de korrekte bud.

Risikoen for fejl i artsbestemmelse er blandt andet også grunden til, at vi ikke tillader brugen af denne slags apps i forbindelse med DOFs fugletællingsprojekter som Punkttællingsprogrammet og Spontantællinger. I DOFbasen må indtastninger ikke udelukkende baseres på Merlin, og skærmprents af Merlins bestemmelse er ikke dokumentation. Upload i stedet lydfilen, som Merlin laver. Lignende apps: BirdNet.

Arter er især god til at artsbestemme og indrapportere andre arter end fugle, fx insekter, planter, svampe og smådyr. Da den primært fungerer ved fotoidentifikation, er det afgørende med et ordentligt billede. Lignende apps: iNaturalist, Seek.

Collins Birdguide er en betalingsapp til ca. 130 kr., og den fungerer på samme måde som en udvidet fuglebog med detaljerede tegninger af særlige kendetegn og fx hunner og sommer- og vinterdragt. Der er også mulighed for at afspille sang og kald. Denne app er fantastisk til forberedelse af en tur, da du kan se, hvor de forskellige fugle findes på en bestemt tid af året, og på forhånd øve kald og sang og særlige kendetegn. Appen er på engelsk, men kan indstilles til danske artsnavne.

DOF's Fuglebog er især god til nye fuglekiggere. Ved at følge fem simple trin, hvor du indtaster form, farve, størrelse, dato og findested, får du forskellige valgmuligheder, og når du har bestemt fuglen, kan du krydse den af og på den måde få dine egne lister. Appen indeholder cirka 170 arter.

Landsvalen er en af de arter, hvis langvarige tilbagegang er dokumenteret i Punkttællingsprogrammet (se næste side). Foto: Daniel Palm Eskildsen

APPS TIL DEN INKARNEREDE FELTORNITOLOG

Zello er smartphonens svar på en walkie-talkie og fungerer på samme måde. Det er appen, som de danske hitornitologer benytter, når de med blot sekunders forsinkelse skal fortælle nærområdets andre fuglekiggere, hvor en fåtallig eller sjælden fugl befinder sig. Den kan bruges, når man er en gruppe afsted sammen og vil kommunikere internt. Men den er fx også meget benyttet på DOF's Felttræf i uge 42, hvor op mod hundredvis af ornitologer lytter og kommunikerer på kanalen 'Birding Feltud'. Beskeder indtalt på appen kommer frem til alle kanalens brugere med det samme, og der er derfor risiko for, at uheldige lommeopkald når ud i æteren. Sluk eller sæt appen på lydløs, hvis ikke du vil forstyrres på arbejde, eller mens du sover. Der findes et hav af kanaler, så spørg dig frem for at finde ud af, hvilken Zello-kanal, der bruges i de forskellige fuglefællesskaber. Du kan også oprette en privat kanal til egne ture eller en kanal til brug i et udvalgt lokalområde.

Bird Alarm er en melde-app, hvor du kan indrapportere, hvis du ser noget sjældent eller seværdigt og ønsker at dele dine observationer med andre interesserede og gøre opmærksom på, at her er muligheden for at se en sjælden fugl. Appen kræver et betalingsabonnement til 330 kr. om året (i skrivende stund). Du kan selv vælge, hvor sjældne de fugle der indrapporteres skal være, før de dukker op på din mobil. Hvis du fx vælger at modtage kategorierne 1 (ekstremt sjælden fx dværgskarv) til 5 (fåtallig fx steppehøg), vil du typisk modtage 5-30 notifikationer om dagen, men du vil ikke høre om fx en fiskeørn (kategori 6). Bird Alarm er et stærkt redskab i det fælles ønske om at se sjældne fugle. Man indtaster kun, hvad man mener har relevans for andre hitsøgere. Det er altså ikke tænkt som en database, hvor man som bruger indmelder alle sine fund. Det er også muligt at få meldinger fra andre lande, især Sverige og Norge.

Med appen Bird Alarm kommer der hurtigt mange hitjægere, når en sjælden fugl dukker op. Her den sjældne alpejærnspurv i Skagen, Maj 2024.
Foto: Daniel Palm Eskildsen

SPIL

Fuglebingo er et spil, hvor du får point for at kigge på fugle og andre dyr, og hvor du kan dyste med dig selv og andre. Spillet henvender sig til alt fra den let øvede fuglekigger til den hithungrende feltbisse, så når DOF's fuglebog ikke helt er nok længere, kan det være et at de universer, du bevæger dig hen til. Fuglebingo er et voksende fuglefællesskab med omtrent 5.000 brugere. Det er en skattejagt på nye arter til din personlige liste, og pointsystemet gør det motiverende at komme ud i felten og lære mere. Vær opmærksom på, at du (som en del af spilelementet) vil blive bedt om dokumentation og beskrivelse af arten, hvis det drejer sig om en usædvanlig observation. Hvis du har fået et foto af en uidentificeret fugl, kan du spørge om hjælp til bestemmelse i Fuglebingos forum, Hønsegården. Du kan score ekstra point ved at gå efter 'rygmærker' som fx DUE-HATTRICK (spot tre arter af duer) eller KÅLHØGEN (spot mindst 7 arter af kål- og høsummerfugle).

BirdID – Nord University er et quizspil opdelt i forskellige sværhedsgrader. Den er tilgængelig til iPhones i App Store men kan også benyttes via hjemmesiden BirdID.No. Du bliver præsenteret for fotos eller lyd og skal gætte arten baseret på multiple choice-princippet. Herefter kan du skrive dit navn ind og uploade dine point, og så vil det blive vist, hvem der fx er dagens topscorer i et bestemt geografisk område. Det er først og fremmest et spil, hvor du dyster med dig selv. Appen kan også fungere som fuglebog, men den kan ikke måle sig med de store opslagsværker som Collins Birdguide/Fugle i felten.

RAPPORTER DINE FUND AF FUGLE

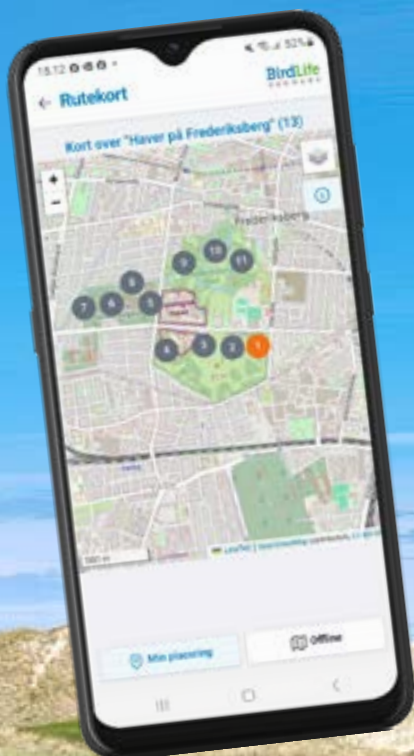
DOFbasen bruges til indrapportering af de fugle, du har set. Det er DOF's officielle database over forekomster af alle fugle i Danmark. For at sikre kvaliteten i DOFbasen er det vigtigt, at du er øvet fuglekigger og helt sikker på dine observationer, da de blandt andet bruges til forskning og fuglebeskyttelse. Appen hentes fra hjemmesiden <https://app.dofbasen.dk>. Vær opmærksom på, at fuglene ikke udelukkende må bestemmes ved hjælp af apps som fx Merlin eller BirdNet, da der er for stor risiko for, at disse apps bestemmer forkert.

Spontan-tællinger er en app for den øvede fuglekigger. Her registrerer du alle de fugle, du ser og hører i fem minutter fra et bestemt punkt. Som en motiverende faktor får du point for dine tællinger, og der er ekstra point at hente, hvis du tæller på en lokalitet, som er sjældent besøgt. Jo længere væk du er fra de store byer og kendte fuglelokaliteter, jo flere point får du. Spilelementet med point og ranglister kan slås fra, hvis du ønsker det. Spontan-tællingerne bruges til at beskrive forekomsterne, fx årstidsvariationen af de almindelige danske fuglearter. Dine observationer vises på DOFbasen. Du finder og downloader appen ved at besøge <https://spontan.dofbasen.dk>. Deltagelse kræver at du har login til DOFbasen.

Punkttællingsappen er for den øvede fuglekigger, som ønsker at bidrage til systematisk indsamlet viden om Danmarks fugle. Punkttællingsprogrammet har kørt siden midten af 1970'erne og kan dokumentere langtidstendenser i den danske fuglefauna. Som eksempler kan nævnes sanglærkens og vibens tilbagegang, fremgangen hos mange rovfugle og mange andre interessante fænomener. Som punkttæller udfører du tællinger på samme tid og samme rute år efter år efter en bestemt metode. Det er et af DOF's ældste og vigtigste projekter og den mest sikre metode til at få et overblik over, hvordan det går med de mest almindelige fugle. Læs mere om programmet på DOF's hjemmeside. Appen hentes ved at besøge <https://punkt.dofbasen.dk>. ●

En punkttællingsrute (forfatterens), som den ser ud i Punkttællingsappen.

Mere skovnatur

MERE SKOVNATUR

– MINDRE TRÆPRODUKTION

Foto: Lars Østenfeld, Naturstyrelsen

Flere orkideer, guldsmede og mellemflag-spætter og mindre fokus på træ til byggeri og brændsel. Det er målet for Naturstyrelsens forvaltning af de statsejede skove, og vi er allerede godt på vej.

AF HANS MELTOFTE

De danske statsskove er under forandring. Hvor man før i tiden var optaget af at producere træ til skibe, huse, møbler og brændsel, så skal der nu være mere fokus på natur og biodiversitet. Signe Nepper Larsen, der er vicedirektør i Naturstyrelsen, fortæller her om arbejdet. ▶

Signe Nepper Larsen er vicedirektør i Naturstyrelsen med ansvar for forvaltningen af 210.000 ha skove og naturarealer samt konkrete projekter til gavn for natur og friluftsliv.

Fra et natursynspunkt er Naturstyrelsens formulering af visioner og mål i 2022 et imponerende paradigmeskift. Hvad er de mest markante mål i relation til natur og biodiversitet?

"I Naturstyrelsen forvalter vi på samfundets vegne godt 5 % af Danmarks landareal (210.000 ha). Det svarer til et areal lidt mindre end Fyn. Lidt over halvdelen er skovdækket. Dertil er der de sidste 30-40 år plantet ca. 12.500 ha nye statsskove i samarbejde med især vandforsyninger for at beskytte grundvandet.

Udover skove forvalter vi ca. 90.000 ha lysåben natur som heder, enge, overdrev, moser, søer og klitter. Her

bruger vi forskellige modeller alt efter formålet – fra naturpleje med fokus på arter som orkideer og sommerfugle til fx hedepleje med afbrænding og helårsgræsning med især

kvæg og heste på overdrev og enge, ofte i kombination med skov.

For nogle år siden udarbejdede vi en biodiversitetsstrategi med fokus på de lysåbne naturområder og de skove, der fortsat drives naturnært. Både små indsatser for fx naturen langs skovveje og op til den sammenhængende forvaltning af flere hundrede ha.

Den helt store opgave i disse år er udlægning af 70.000 ha, dvs. næsten 65 % af de forstligt drevne skove, til urørt skov. Dertil har vi siden 2021 arbejdet for at gøre de 15 besluttede naturnationalparker til virkelighed. Naturnationalparker er et nyt begreb i dansk naturforvaltning. De omfatter statsejede områder med både tæt skov og udstrakte heder, moser og klitlandskaber. Her skal der være så lidt forvaltning som muligt – og vi anvender helårsgræsning med fx heste, kvæg, krondyr, elge eller bisoner. Både i naturnationalparker og i urørt skov gør vi noget ved de 'kulturindgreb', som vi tidligere anvendte i driften: Naturlig hydrologi skal genskabes fx ved at grøfter kastes til, eksotiske træarter fjernes, og der tyndes i bevoksninger, så der skabes mere lys og variation i skoven. Og vi gør nogle af træerne 'gamle før tid' ved at knække grene af eller skære i barken for at få mere dødt

ved i skoven. Døende træer er ideelle levesteder til hulrugende fuglearter, biller, svampe og flagermus.

Og på mit bord ligger flere projekter og venter. Jeg har særligt fokus på de naturtyper, som Danmark har internationalt ansvar for. Når jeg har været på tur med norske og svenske botanikere, er de meget begejstrede for den danske kystnatur. I de nord- og vestjyske klitlandskaber med hvid, grå og grøn klit findes laver, mosser, karplanter og insekter, som man ikke har mange andre steder i Norden. De danske strandenge med utallige ynglende, og særligt trækende vadefugle, er også et kæmpehit for de nordiske kolleger. Den unikke danske kystnatur vil vi i Naturstyrelsen gøre en ekstra indsats for, og vi planlægger derfor to store EU LIFE-projekter for henholdsvis strandenge og den dynamiske klitnatur. For nogle år siden fik vi klarlagt mulige trusler for de danske strandenge i takt med havstigningerne som følge af klimaforandringerne. Jeg synes, det ser dramatisk ud, selvom udviklingen vil ske over nogle årtier. Oversvømmelser, erosion og fravær af græsning vil give tab af levesteder for vadefugle, padder, planter m.fl."

At dømme efter reaktionerne i medierne fra adskillige skovfolk, så kan jeg forestille mig, at det har været noget af en kulturrevolution, I har været igennem. Hvordan er det lykkedes at ændre kurs med en så stærk tradition for skovdyrkning?

"Det er jo noget af et paradigmeskift, at vi stopper den forstlige drift i en stor del af statsskovene. Og jeg har selvfølgelig bemærket, at der er flere der udtrykker stærk kritik af de nye måder at forvalte statens arealer på. Men forvaltningen af statens arealer er altid sket i henhold til den aktuelle politik, og vi gør os meget umage for at forklare omverdenen om de politiske beslutninger. Hvordan vi fører dem ud i livet, og især hvorfor vi gør det – nemlig for at give den danske natur mere plads. Internt har vi arbejdet med metoder og konkrete værktøjer, bl.a. via vores LIFE Open Woods-projekt, hvor mange af vores medarbejdere har været på Skovskolen i Nødebo og lært nyt om forvaltning af urørt skov og vejen derhen. Senest har vi sat gang i kampag- ▶

Der er op til 10 gange så mange fugle i urørte skove og op til 18 gange så mange hulrugere i gamle naturskove som i produktionskov.
Foto: Hans Meltofte

FN OG EU HJÆLPER NATUREN

En styrket naturdagsorden i FN og EU har været afgørende for danske beslutninger om forvaltningen af statens arealer. I 1990'erne med udpegning af naturskov i statens skove under miljøminister Per Stig Møller (K) og senest under miljøminister Lea Wermelin (S) med beslutningen om, at knap halvdelen af statens arealer skal være vildere natur med urørt skov og naturnationalparker. Endelig har den grønne trepart denne sommer indstillet til Folketinget, at der yderligere udlægges 40.000 ha urørt statsskov og bynær statsskov.

Disse tiltag rækker tilbage til FN's Riokonference i 1992, hvor ordet biodiversitet kom på alles læber. Samme år blev EU's Habitatdirektiv vedtaget som et europæisk svar på FN's naturmål. Det betød, at alle medlemslande skulle udarbejde klare mål for særlige arter og naturtyper. Mere end 60 % af statens arealer er i dag udpeget som Natura 2000-områder, og dermed har EU's politik direkte betydning for statens arealforvaltning.

Fuglerejser hvor alle kan være med

Indigo-banded Kingfisher

Filippinerne 9-29/1 2025

Et overfløddighedshorn af spændende fugle med en rigtig god chance for Philippine Eagle (Abeørn) og langt over 100 andre endemiske arter

Vi besøgr også gode lokaliteter for overvintrende Chinese Crested Tern og Japanese Night Heron

Turledere: Mads og Tina Elley samt lokal guide

Reeves's Pheasant

Kina 15/2 - 1/3 2025

Listen taler vist for sig selv:

Tusindvis af Siberian, White-naped og Hooded Crane, Elliot's, Reeves's, Silver, Koklass og Ring-necked Pheasant, Cabot's Tragopan, Crested Ibis, Oriental Stork, Scaly-sided Merganser, Baer's Pochard og Spotted Elachura (ene i familien) samt en række arter Laughingthrush, værlinger omm

Turledere: Mads og Tina Elley samt lokal guide

Leopard

Sri Lanka 23/3 - 5/4 2025

Gode chancer for alle 34 endemiske arter, vintergæster som Indian Pitta, Kashmir Flycatcher, Pied Thrush, Indian Blue Robin og mange andre samt Pheasant-tailed Jacana i den smukke yngledragt

Leopard og vilde Elefanter i Yala National Park
Sejltur med gode chancer for Blåhval (tilvalg)

Turleder: Mads Elley samt lokal guide

Steere's Liocichla

Taiwan 20/4 - 3/5 2025

Gode chancer for alle 34 endemiske arter, vintergæster som Indian Pitta, Kashmir Flycatcher, Pied Thrush, Indian Blue Robin og mange andre samt Pheasant-tailed Jacana i den smukke yngledragt

Leopard og vilde Elefanter i Yala National Park
Sejltur med gode chancer for Blåhval (tilvalg)

Turleder: Mads og Tina Elley samt lokal guide

Et udvalg af vore rejser i 2024-2025:

- Spanske sydkyst 13—20 sept Rovfugle - Bådtur hvaler & havfugle - Ronda
- Sydlige Portugal 6—13 nov Stor- og Dværgratpe - havfugle - Sagres
- Kerkinisøen, Grækenland Pige-rejser 22—26 nov Pelikaner - Sejltur - Murløber
- Costa Rica 13—26 feb 2025 Kolibrier - Flodtur - farvestrålende fugle
- Andalusien 2—9 marts 2025 Iberisk Los - Træfugle over Gibraltarstrædet - Ronda
- Ungarn - Pige-rejser 5—12 maj 2025 Hortobágy NP - favoritfugle - sightseeing

Programmer mv: www.fagelguidning.se

Ring gerne til Mads Elley: +45 30251715

Det personlige rejsebureau!

Mere skovnatur

nen 'Plads til alle arter, også dig', som netop udspringer af styrelsens opgave med at gøre de statslige naturområder vildere i form af mere urørt skov og naturnationalparkerne."

Hvordan forestiller Naturstyrelsen sig at balancen skal være mellem befolkningens oplevelsesmuligheder og beskyttelsen af de forstyrrelsesfølsomme skovfugle?

"Vi har to hovedformål i forvaltningen af statens naturområder: At tage vare på naturen og give befolkningen gode naturoplevelser. Til det sidste formål hører en række friluftaktiviteter – fra 'den stille skovvandrer' til den lidt mindre stille mountainbike-rytter, eller sådan nogen som mig og sikkert også en del af DOF's medlemmer, der går uden for stierne for at finde arter. Og så er der rollespillere, udflytterbørnehaver, spejdere, ryttere, hulebyggere osv. Vi kan se af forskning fra Københavns Universitet, at de offentlige naturområder er meget populære. Og på basis af bookninger af shelters, primitive lejrpladser mv. ser vi en kæmpe efterspørgsel efter at være mere ude i naturen.

Vores opgave som forvaltere er at skabe balance mellem naturbeskyttelsen og sikre muligheden for dem, der gerne vil ud i naturen. Det har vi en række værktøjer til bl.a. gennem vores planlægning af stier og faciliteter samt løbende dialog med brugerne både lokalt og nationalt. Jeg synes, vi finder gode lokale løsninger, der bl.a. skal håndtere de store forskelle på den rekreative brug rundt om i landet. Indimellem har vi sager, hvor forskellige frilftsbrugere synes, de andre går i vejen. Og ind imellem laver vi midlertidige adgangsforbud, fx udlægger en zone rundt om ynglesteder for ulv, fiskeørn og senest den meget sjældne spurveugle."

Vi ved, at der er op til 10 gange så mange fugle i urørte skove og op til 18 gange så mange hulrugere i gamle naturskove som i produktions-skov. Hvad er jeres forventninger til fremtiden?

"Jeg er sikker på, at vi får flere sjældne fuglearter at se i de urørte skove. For eksempel har jeg lige

Mere vand og lysåbne områder er blandt målene med Naturstyrelsens nye skovforvaltning. Foto: Lars Ostenfeld, Naturstyrelsen

hørt fra kollegerne i Sønderjylland, at der yngler mellemflagspætte i Draved Skov. Og den mytiske pirol, jeg som teenager har eftersøgt på Æbelø, den vil jeg gerne se i de urørte skove. Med flere døde træer, flere vådområder, mere skovgræsning, flere skovlysninger og mere variation – ja, så vil der komme flere levesteder og et øget fødegrundlag for en lang række fuglearter. Men vores ændrede forvaltning er kun en af faktorerne. Om arterne genindvandrer til lige præcis statens skove, det afhænger jo også af bestandene

på tværs af landegrænser samt forskellige presfaktorer. Heldigvis har vi mange aktive ornitologer og andre naturinteresserede, der er med til at bidrage til overvågningen af den danske natur, så vi kan få syn for sagen. I år har vi netop afsluttet en baseline-undersøgelse i de urørte skove med støtte fra Aage V. Jensens Naturfond, og i de kommende naturnationalparker sætter vi gang i målrettet naturovervågning af insekter, pattedyr, karplanter, mosser, laver, padder og krybdyr, e-DNA og ikke mindst fuglene." ●

ET ØNSKE FRA DOF

Hans Meltofte er formand for Naturpolitisk Udvalg i DOF og medlem af hovedbestyrelsen. På DOF's vegne ønsker han Naturstyrelsen at muligt fremdrift med planerne og håber, at der fremover også vil blive udpeget nogle fredelige refugier i de større skove, så vi proaktivt kan byde fx den sorte stork velkommen tilbage som ynglefugl i Danmark, og ikke kun reaktivt, hvis et par skulle begynde at bygge rede. For ellers er bekymringen, at vi næppe nogensinde får en ynglebestand af sort stork her i landet. Hans Meltofte fremhæver, at DOF's mange tusinde medlemmer helt sikkert er blandt dem, der glæder sig mest til at se resultaterne af den mere naturfremmende forvaltning af statens skove.

NATUR BUTIKKEN

Vesterbrogade 138 1620 København V naturbutikken.dk

Læs mere om
DOF BirdLife Optik's
nye kikkerter på
naturbutikken.dk

DOF BIRDLIFE EAGLE OWL 8X42 ED: EN AF DE BEDSTE KIKKERTER PÅ MARKEDET!

Baseret på vores erfaring og brugernes ønsker, præsenterer vi stolt DOF BirdLife Eagle Owl 8x42 ED – en kikkert i verdensklasse. Med et imponerende synsfelt på 159 meter ved 1000 meter og en uovertruffen skarphed leverer denne kikkert exceptionel ydelse. Randskarpheden og farveægtheden er blandt de bedste i sin prisklasse, og den farvneutrale optik giver en naturlig, behagelig oplevelse. Kontrasten er balanceret og præcis, hvilket sikrer en uovertruffen visuel oplevelse i enhver situation.

“I den schweiziske by Leukerbad var det klare mål lammegribben – en fugl med en ærefrygtindgydende silhuet og et øgleglignende ansigtsudtryk, der henleder tanker på drager og andre mytologiske væsner. Fra bjergpasset Gemmis højder var der rig mulighed for at udnytte ét af *DOF BirdLife Eagle Owl 8x42* mange fortrin: Det store synsfelt på 159 meter pr. 1000 meter, som ovenikøbet er skarpt i størstedelen af billedet. Således er denne kikkert et særdeles effektivt redskab, når man har meget himmel at afsøge. Det var dog først, da vi slukørede begav os tilbage mod vores feriebolig, at vi så gribben flyve rundt højt over byen – visse fugle synes først at vise sig, idet man giver op.

Bedre held havde jeg med de charmerende alpealliker, der gerne holder til i nærheden af, hvor der serveres mad i bjergpas og lignende, og som man derfor ikke behøver gøre sig synderlige anstrengelser for at komme tæt på. Fuglene kunne let betragtes uden kikkert, men med *DOF BirdLife Eagle Owl 8x42* åbenbarede der sig alligevel et væld af detaljer i den ellers helt sorte fjerdrag.

Af Oliver Z. Nielsen, Naturbutikken

NYHED!

DOF BIRDLIFE EAGLE OWL 8x42 ED SPECIFIKATIONER

Forstørrelse: 8x
Synsfelt ved 1000m: 159 m
Nærfokus: 2 m
Vægt: 925 g
Vandtæt: Ja
Mål: 157x60x133 mm

Pris kr. 10.999- / **Medlemspris kr. 10.449,-**

NYHED!

DOF BIRDLIFE LAMMERGEIER 10x42 ED SPECIFIKATIONER

Forstørrelse: 10x
Synsfelt ved 1000m: 137 m
Nærfokus: 2 m
Vægt: 935g
Vandtæt: Ja
Mål: 157x60x133 mm

Pris kr. 11.499- / **Medlemspris kr. 10.924,-**

Giv et boost til verdens klima og biodiversitet

STØT

OPKØB AF REGNSKOV

Kloden koger, regnen styrter ned og samtidig er antallet af forskellige dyrearter i frit fald. Ved at støtte DOF's opkøb af ødelagt tropeskov kan du aktivt være med til at mindske verdens CO₂-udslip og værne om en presset biodiversitet.

AF STEFAN STÜRUP, NÆSTFORMAND I DOF OG TOVHOLDER FOR DOF'S KLIMA- OG BIODIVERSITETFOND

M

andag den 3. juli i år var den varmeste dag målt på kloden nogensinde, idet den globale gennemsnitstemperatur kom op på 17,01 grader, og i 2023 faldt der 970 millimeter regn i Danmark, den største nedbørsmængde registreret i Danmark i over 100 år.

Eksemplerne på ekstremt vejr er mange. De viser klart, at menneskelig aktivitet har ændret vores klima, og de er et tydeligt tegn på, at vi er nødt til at ændre vores adfærd, minimere vores CO₂-udslip, værne om biodiversiteten og passe bedre på vores natur for at kunne give en robust og beboelig klode videre til de næste generationer.

Genopretning af ødelagt bio-hotspot

Nogle af de tiltag, der kan afbøde klimaændringerne, er optag af CO₂ ved genvækst af degraderet tropeskov og beskyttelse af verdens biodiversitets-hotspots. Disse tiltag kan du støtte via DOF's Klima- og Biodiversitetsfond.

JA! Også du kan kompensere for dit CO₂-udslip og være med til at sikre den globale biodiversitet gennem DOF's Klima- og Biodiversitetsfond. Retningslinjer for CO₂-kompensation fremgår af DOF's hjemmeside dof.dk/klimafond, hvor muligheden for skattefradrag også fremgår. Donationer kan sende direkte til konto.nr: 8401-1045279 (Mercur Andelskasse).

Biodiversitetsfond. Fondens formål er at støtte opkøb af naturområder, hvor der både er høj biodiversitet og mulighed for stort CO₂-optag ved genvækst. Tidligere var det CO₂-optaget og dermed CO₂-kompensationen, der havde førsteprioritet i fonden, men nu er beskyttelsen af biodiversitet og klimagevinsten sidestillede krav, når der skal tages beslutning om støtte til et projekt. Klima- og Biodiversitetsfonden har gennem årene doneret mere end 3,5 millioner kroner til opkøb af skov i Syd- og Mellemamerika. Det har kun været muligt på baggrund af de mange bidrag, fonden har modtaget fra DOF's medlemmer, DOF Travel, virksomheder og andre, der har ønsket at kompensere for deres CO₂-udslip.

Opkøb af kæmpe skovområde

DOF's Klima- og Biodiversitetsfonds seneste donation på 670.000 kr. gik til Fundación Jocotoco i Ecuador og støttede opkøb af et 313 ha ødelagt skovområde i det sydvestlige Ecuador, et område der grænser op ▶

- ▶ til Jocotocos Buenaventura-reservat. Dermed sikres et endnu større sammenhængende skovområde i et af de regnskovsområder med den højeste biodiversitet i verden, hvorved naturen gøres mere robust overfor de kommende klimaforandringer. I området yngler blandt andet truede fugle som El Oro-conure (en papegøje) og ecuador-tapaculo (en gærdesmuttelignende underskovsfugl) samt mange andre truede og endemiske fugle- og dyrearter.

10% af alle verdens fuglearter

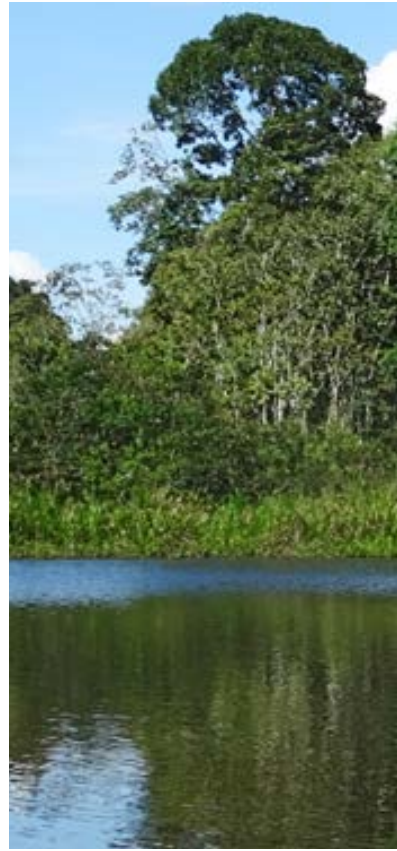
DOF BirdLife har flere gange støttet Fundación Jocotoco med opkøb af degraderet bjergskov. Fonden er en af de store private landejere i Ecuador og har nu 15 reservater med et samlet areal på 34.000 ha. I reservaterne er der fundet over 1189 fuglearter, hvilket svarer til omkring 10 procent af alle verdens fuglearter. Vi valgte i DOF's Klima- og Biodiversitetsfond igen at støtte Fundación Jocotoco, da de kommer meget positivt ud i den screening, vi foretager af mulige

støtteværdige projekter. Desuden er Ecuador et geopolitisk stabilt land med respekt for ejendomsretten, så vi er ret sikre på at et område, der bliver udlagt til naturreservat vedbliver at være naturreservat.

Stærk lokal opbakning

En af de mange fordele ved Jocotocos reservater er, at der er god opbakning fra lokalbefolkningen, blandt andet fordi fonden i vid udstrækning sørger for at ansætte lokale som parkbetjente, guider osv. Det sikrer, at der er få lokale konflikter, der kan true skoven ved f.eks. skovhugst, afbrænding, opdyrkning eller lignende. I de degraderede skovområder er der et CO₂-optag på mindst fem ton CO₂ pr. ha pr. år, samtidig med at naturen genoprettes i nogle af de områder i verden, hvor der er allerflest truede fuglearter. Endelig er fonden en velfungerende organisation, hvor vi hvert år får en statusrapport og kan følge med i udviklingen i de områder, vi har doneret penge til. Vi er med andre ord sikre på, at vores donation gør

DOF støtter opkøb af degraderet bjergskov i Ecuador, så skoven kan gro til, optage CO₂ undervejs og sikre levesteder til nogle af de mange truede og endemiske fuglearter i Ecuador. Foto: Alex Rosendal.

Sværdkolibri er den fugl i verden med det længste næb i forhold til kroppen. Den lever i regnskoven i 2500-3500 m højde og kan med held ses ved regnskovslojdes i Ecuador, hvor der fodres med nektar. Foto: Alex Rosendal

noget godt for fuglene, den øvrige biodiversitet, CO₂-optaget og klimaet. Du kan læse mere på www.jocotoco.org.

Nyt pampas-projekt på vej

I DOF's Klima- og Biodiversitetsfond er vi hele tiden på udkig efter nye støtteværdige projekter, og i foråret havde vi et interessant besøg fra BirdLife Argentina, hvor de fortalte om deres igangværende naturbeskyttelsesprojekter, og de udfordringer de ser i forhold til beskyttelse af truede fuglearter og bevarelse af naturområder og biodiversitet i Argentina. De fortalte om flere interessante projekter, som du kan læse mere om på www.avesargentinas.org.ar. Et af de større projekter har til formål at gøre kvægdriften på den argentinske pampas mere bæredygtig, hvilket blandt andet indebærer at den naturlige græslandsvegetation med høj biodiversitet bevares og ikke erstattes af andre græsser og afgrøder, at brugen af herbicider begrænses og at antallet af kvæg tilpasses fødegrundlaget på det naturlige græsland.

Oksekød på den gode måde

I det argentinske pampas-projekt er det meningen, at de lokale kvægfarmere forpligter sig til at gendanne og/eller bibeholde store områder med naturligt græsland til fordel for truede arter som f.eks. fanehaletyran, græstyran (to fluesnappere) og pampashjorten, der er den oprindelige græsser på den argentinske pampas. Når det naturlige græsland genetableres, sikres et CO₂-optag på ca. 1,5 tons pr. ha pr. år. De lokale farmere, der følger de mere bæredygtige metoder for kvægproduktion på pampassen, kan sælge deres kød med en certificeret mærkningsordning som 'grassland meat' for en højere pris og med en anprisning om, at de støtter og bevarer biodiversiteten på den argentinske pampas. Så når du køber argentinske bøffer i det lokale supermarked, kan du spørge efter 'grassland meat'.

Du kan læse mere om DOF's Klima- og Biodiversitetsfond og donere bidrag på dof.dk/klimafond. ●

Brednæbsmotmoten er en forholdsvis almindelig regnskovsfugl, men er i tilbagegang pga. fældning af regnskoven. De lokale kalder den 'el relojero' urmageren, da den ofte sidder stille på en gren og bevæger halen fra side til side som et pendul. Foto: Fundación Jocotoco .

VERDEN

Sira skægflugl er ikke set siden 2013.
Foto: Michael Harvey/ebird

126 fuglearter er forsvundet

En ny undersøgelse viser, at 126 fuglearter ikke er blevet set i 10 år, hvilket kan betyde, at de er udryddede. At en fugl ikke er blevet registreret i 10 år kan skyldes flere ting, da nogle arter lever i svært tilgængelige områder, mens andre måske kun er observeret af lokale samfund.

"At dokumentere overlevelsen af forsvundne fugle er afgørende vigtigt for at støtte næste skridt i bevarelsen af disse arter," forklarer Daniel Lebbin, vicepræsident for truede arter ved American Bird Conservancy. "Vi er nødt til at undersøge, om disse arter eksisterer endnu, også for at vide, hvor vi kan sætte ind for at sikre deres levesteder."

Det kan imidlertid være svært at finde disse arter igen, da arter som fx den hvidhalede tityra har været forsvundet i 195 år. På den positive side har man dog siden 2022 genfundet 14 arter, der tidligere var erklæret forsvundet. /STH

Kilde: Birdlife.org

Fugle flyver uden om krig

Der findes kun få konkrete studier af, hvordan fugle bliver påvirket af krig, men det russiske angreb på Ukraine 24. februar 2022 har tydeligvis påvirket 19 store skrigeørne med GPS-sendere. Nogle få uger inde i krigen trak de over Ukraine, og signalerne fra GPS-senderne viste, at krigshandlinger fik dem til at opføre sig meget anderledes.

I marts 2022 viste signalerne fra GPS-senderne, at en af ørnene var mindre end en kilometer fra kampene lige nord for den ukrainske hovedstad Kijev, og sandsynligvis har det været eksplosioner, der fik ørnen til at afbryde sit træk og flyve mod vest. I det hele taget fik krigen de fleste af de store skrigeørne til at afvige fra deres normale trækruter og vælge omveje, som i gennemsnit gjorde deres træk over Ukraine 85 kilometer længere end normalt. Desuden fløj ørnene markant langsommere, og de opgav at raste på tre lokaliteter, som de normalt bruger på deres forårstræk.

En artikel om krigens påvirkning af stor skrigeørns træk er offentliggjort i det videnskabelige tidsskrift *Current Biology* nr. 34, 20. maj 2024. Forskerne bag artiklen 'Active European warzone impacts raptor migration' har fulgt de store skrigeørne med GPS-sendere siden 2018. De har sammenlignet med vindforhold og andet, som kunne have indflydelse på ørnenes ændrede adfærd i marts 2022, men de kan ikke finde andre forklaringer end de voldsomme krigshandlinger. /OFL

Stor skrigeørn. Foto: Helge Sørensen

Det går fremad for turtelduen

Den europæiske turteldue har længe været truet af markant tilbagegang i Europa som følge af jagt og mangel på yngle- og levesteder. Nu er der dog opmuntrende nyt for den vestlige ynglebestand i Frankrig, Spanien, Portugal og det nordvestlige Italien, da arten her er begyndt at stabilisere sig.

De seneste års tiltag for at forbedre bestanden omfatter en handlingsplan i 2018, og et totalt jagtforbud i 2021. Det har betydet, at den vestlige bestand af turtelduer nu er på sit højeste siden 2011.

Desværre ser situationen anderledes ud i Central- og Østeuropa, hvor der stadig er jagt på turtelduen. For at sikre artens overlevelse er det nødvendigt med strengere beskyttelse og bedre håndhævelse af jagtforbud, understreger Willem Van Den Bossche fra Birdlife International. /STH

Kilde: Birdlife.org

Turteldue. Foto: CreativeNature_ni/iStock

Dårligt nyt for Europas havfugle

Den seneste rapport fra BirdLife Europe & Central Asia afslører en bekymrende nedgang i Europas havfuglepopulationer, hvor 32% af arterne er truet af regional udryddelse, bl.a. på grund af overfiskeri, bifangst og klimaforandringer.

Havfugle lever ofte længe, hvilket øger deres risiko for at støde på flere trusler i løbet af deres liv. Den nuværende tilbagegang for havfuglene kan skyldes problemer, der startede for årtier siden, og bestanden kan derfor være lang tid om at komme sig, bemærker Claire Rutherford, medforfatter på rapporten.

Selvom EU-lovgivning tilbyder løsninger, er et internationalt samarbejde og korrekt implementering afgørende for at beskytte disse arter. Fugle er nemlig ikke blot vigtige for havets økosystemer, men er også en indikator for vores haves sundhed. /STH

Kilde: Birdlife.org.

Gulnakket amazone. Foto: Westbury/iStock.

Nye dialekter hos amazonpapegøjer

Forskere har gennem en 22-årig lang undersøgelse dokumenteret markante ændringer i dialekterne hos papegøjen gulnakket amazone i Costa Rica.

Papegøjerne bruger forskellige kald til at kommunikere med hinanden, hvoraf deres kontaktkald er det mest hyppige. Kontaktkaldene varierer geografisk, hvilket forskerne allerede opdagede under deres første undersøgelse i 1994. Her identificerede de tre forskellige dialekter hos amazonpapegøjerne: Nord, Syd og Nicaraguansk, hver med sit eget karakteristiske lyd mønster.

Siden har det vist sig, at papegøjerne har udviklet nye dialekter. Mens de forblev uændrede ved en undersøgelse i 2005, viste en opfølgende undersøgelse i 2016, at dialektgrænserne havde forskudt sig, og nye kald var opstået i områder, hvor kun én dialekt tidligere havde domineret.

Denne kulturelle ændring falder sammen med en periode med alvorlige trusler mod arten. Tabet af levesteder på grund af intensivt landbrug, samt et fald i bestandene har gjort gulnakket amazone kritisk truet ifølge IUCN. Forskere mener, at de vokale tilpasninger kan være en reaktion på ændrede sociale strukturer, som følge af de faldende bestande. /STH

Kilde: RBA.co.uk

Mallemuk. Foto: Jan Helbo Pedersen

Pica Pica

Husskaden, der hedder *Pica pica* på latin, er en sjov, klog og flot fugl, der kan ses rigtig mange steder hele vinteren.

AF KARINA DEMUTH OG SIMON S. CHRISTIANSEN

På latin hedder husskaden 'Pica pica'. Et ord som bruges om dyr eller mennesker, der spiser mærkelige ting. Navnet 'Pica' kommer af, at husskader kan finde på at 'stjæle' eller pille med næbbet i menneskeskabte ting. De er dog ikke tyveknægte, der stjæler smykker og andre skinnende ting, som myten ellers siger. De er bare nysgerrige på ting, der er anderledes. Husskaden er nær altædende, så måske undersøger den bare, om noget kan ædes eller ej.

Når husskaderne ikke yngler, samles de i mindre flokke og udforsker området for at finde føde. Her 'snakker' de meget med hinanden med deres høje skrattende kald, mens de undersøger ting og sager.

Skadereden er rund og kan blive meget stor. Den udbygges af det samme par i mange år, og allerede midt på vinteren begynder de at bygge på reden. Skaden får ét kuld unger om året. Den lægger 6-7 æg fra først i april til først i maj. Hunnen ruger i 17-18 dage, mens hannen fodrer og holder vagt. Ungerne bliver i reden i 3-4 uger og fodres af begge forældre.

Fjer med mystisk blå farve

Husskaden er hvid og sort med glimtende grønne, blå og lilla farver, der skifter alt efter, hvordan lyset falder. Prøv at se godt efter næste gang du kommer tæt på en husskade.

Fjerenes farve bliver dannet af pigmenter (små farvekorn). På skaden er

det farvekornet melanin, der gør fjere sorte. Også mennesker har melanin i huden, og det er melaninen, der gør, at vi bliver brune af solen om sommeren.

De blå, grønne og violette farver på husskades vinger og hale bliver til på en anderledes finurlig måde. De fremkommer ikke pga. farvekorn, men kaldes derimod strukturfarver. De kan ses, når lyset reflekteres i fjerenes små stråler. En fjer på en husskade kan ved første øjekast måske bare virke sort, men vinkler du fjeren, så lyset reflekteres anderledes i strålerne, kommer de flotte blå, grønne og violette strukturfarver frem! ●

Foto: Foto: Imagesres/iStock

Skadere den er bygget af grene og kviste, der er foret med mudder og planter. De fleste skadere der har et tag og en eller to indgange. Taget beskytter reden mod at blive plyndret af andre fugle.

Foto: NleudaCzai/iStock

Måske du kan være heldig at finde en nysgerrig bande af skader, der er ude på 'ballade'?

Foto: Skagen Fuglestation

Halen er lang, flot og formet som en vifte.

Foto: Helge Sørensen

Med sin lange kløftede hale, spidse og lange, kontrastrige vinger og den rustrøde farve er den røde glente en smuk og øjnefaldende rovfugl. Den er ca. 25 % større end musvågen.

RØD GLENTE FLYTTER MOD NORD

Under glentereden ligger en bunke indsamlede pyntegenstande, der er røget ned.
Foto: Per Ekberg.

Der er kommet mere kløftet hale på himlen og flere reder pyntet med plastic og arbejdshandsker. Den smukke og fascinerende rød glente er i fremgang, både når det gælder vinterbesøg og yngel i danske trækroner.

AF THOMAS VIKSTRØM

Reden stinker af råddent kød, fordi alle føderester efterlades på stedet formentlig netop for at afskrække eventuelle indtrængere. Ungerne spiller døde med samme formål, hvis reden forstyrres, og derfor er de nemme at ringmærke. Og så er den røde gientes rede let at kende, fordi den ynder at pynte sin bolig med menneskers efterladenskaber, fx papirstumper, farvet plastic, reb og

lign. En landmand har fx berettet om, hvordan hans nyindkøbte arbejdshandsker blev ved med at forsvinde, når han efterlod dem i den åbne lade, indtil han fandt ud af, at alle handskerne nu udgjorde en del af den lokale glenterede.

Det er altid fascinerende at høre DOF's Rovfuglegruppe fortælle om deres oplevelser med den røde flyver, ikke mindst når det handler om de 15 unger, der indtil sommer er blevet ringmærket deres rede.

En legetøjsdrage i luften

Glentereden anlægges gerne i mindre

skove, fx i vejudfletninger, hvor der er rigeligt med føde i form af trafikdræbte dyr. Placeringen skal dog være fjernt fra duehøge, da denne art gerne tager glenteunger. Ellers overtager gienten gerne andre større fugles reder i høje træer som fx ravne- eller musvåge-reder. Selve reden kan variere meget i størrelse, men de 2-4 æg lægges fra sidst i marts til ind i april, afhængigt af hunnens ernæringstilstand, og ud-ruges på en måneds tid. Når gienten markerer sit yngleterritorium, kan den 'hænge' i timevis som en legetøjsdrage over redeskoven. En sådan drage er på engelsk da også netop navngivet efter fuglen med ordet kite'.

Udsigt til mere glente

I modsætning til sin nære slægtning, den sorte glente, har den røde glente en meget mindre yngleudbredelse, som stort set er begrænset til Europa, hvor den samlede bestand vurderes til ca. 35.000 par. 80 % af bestanden er koncentreret i Tyskland, Frankrig og Spanien, og arten er i tilbagegang ▶

Vinterfodring, der er mere udbredt i Sverige end i Danmark, har formentlig været med til at understøtte fremgangen for rød glente også i Danmark. Foto: Helge Sørensen

► i alle tre lande, bl.a. som følge af direkte forfølgelse af vinterkvarteret i Spanien, men internationalt pres har heldigvis mindsket problemet på det seneste. Arten er dog fortsat en af de få danske ynglefugle, der er på den internationale rødliste, hvor den er kategoriseret som næsten truet. Men mens arten udviser tilbagegang mod syd, går bestanden frem i bl.a. England, Polen, Danmark og Sverige. Forskydningen af hovedudbredelsen mod nord og nordvest ser ud til i høj grad at skyldes klimændringerne, og allerede i 2007 forudsagde BirdLife International i sit fugle-klimaatlas, at tyngdepunktet for bestanden af rød glente i løbet

af en årrække ville blive forskudt fra Frankrig til Danmark. Man har beregnet, at arten trives bedst, hvor årets gennemsnitstemperatur ligger på 10-15°C, mens chancen for at finde arten falder støt, både hvor vinterens laveste temperatur ligger under -5°C, og hvor sommerens højeste temperatur overstiger 25-30°C.

Flere vintergæster i Danmark

Den røde glente har tidligere været almindelig i Danmark. Det var den således for et par hundrede år siden, men beskydning og giftudlægning udryddede den først i 1900-tallet. Efter en fredning i 1922 genindvandrede arten først i 1970'erne fra de voksende svenske og tyske bestande, og den har siden langsomt bredt sig. 2007 var for

Rød glente er en fantastisk flyver, der under fødesøgningen flyver ret lavt over jorden, hvor den ofte stopper op i luften, vender rundt og daler ned mod jorden for at undersøge et muligt bytteemne.

Foto: Helge Sørensen

Foto: Helge Sørensen

alvor et gennembrudsår med mindst 46 ynglepar, heraf 12 par på Sjælland, og ynglebestanden er fortsat i fremgang. Den tæller nu omkring 350 par på landsplan.

Også den svenske bestand er vokset markant, fra 20 par i 1960 til nu over 4.000 ynglepar. Bestandsstigningen her kan bl.a. tilskrives vinterfodring, der har medført, at mange flere glenter overvintrer tæt på yngleområdet og dermed undgår forfølgelse og andre strabadser under træk og overvintring. Bortset fra en kort overgang først i nullerne er glenterne ikke blevet fodret herhjemme, men alligevel er også antallet af overvintrende glenter i Danmark stærkt stigende. I januar 2023 talte DOF fx i alt 759 glenter i hele landet. Om vinteren samles glenterne til fælles overnatning, gerne i mindre skove, og de største ansamlinger af glenter tæller over 100 fugle.

Ådsler og friskfangede padder

Som et kuriosum blev den svenske

bestand også hjulpet stærkt på vej af, at de svenske landmænd en overgang omkring 1970 anvendte benmel som gødning på markerne, hvilket glenterne gerne fouragerede på. Arten har da også et bredt fødevalg, men er især kendt som specialist i ådsler. Den er dog også i stand til selv at jage og dræbe sit bytte, og ungerne fodres især med friskfangede padder, krybdyr, mus, rotter, hareunger, småfugle, kragefugle og måger. I enkelte tilfælde er glenten også set fange fisk i vandoverfladen af fx søer.

Aktuel forskning viser, at forgiftning, bil- og togtrafik, illegal nedskydning, kollisioner med elledninger og prædation fra ørne og rovdyr i dag udgør de største trusler mod den røde glente. Måske overraskende udgør vindmøller kun en mindre risiko for glenterne. I det pågældende studie havde ca. 2.250 røde glenter, heraf ni danske, fået en GPS-sender på ryggen. ●

Rød glente holder ofte til på steder, hvor de er rig adgang til nem føde i form af trafikdræbte dyr.
Foto: Helge Sørensen

FÆLLESSKAB GENNEM FUGLE:

JÆGERE OG FUGLEKIGGERE UDVIDER SAMARBEJDE

Naturen har brug for al den hjælp, den kan få. Derfor samler jægere og fuglekiggere nu kræfterne og udvider samarbejdet for at styrke arbejdet for mere og bedre natur og artsforvaltning.

For nogen kan det nok være svært at forestille sig at fuglekiggere og jægere har noget som helst, de kan enes om. Men tværtimod er en mangfoldig natur med et rigt fugle- og dyreliv blandt de ting, de to grupper kan blive enige om. Og det er vigtigere end nogensinde, at organisationer med ambitioner for naturen samler kræfterne frem for at stå i hver sit ringhjørne og råbe. Derfor udvider DOF og Danmarks Jægerforbund (DJ) deres hidtidige samarbejde med et nyt fælles projekt – 'Fællesskab gennem fugle'. Her er en ny spiller inviteret med på banen, Danske Herregaardsjægere (DH), som er ny partner i samarbejdet.

I dag udgør rød glente et af omdrejningspunkterne i samarbejdet, og som led i projektet, der er finansieret af 15. Juni Fonden, tilskyndes lokale fuglekiggere og jægere til sammen at registrere reder dels af rød glente, dels af duehøg, stor hornugle og ravn, som er nogle af de arter, der både konkurrerer med glenten og til en vis grad angribes af den i forbindelse med dens fødesøgning.

Se mere på <https://www.dof.dk/naturbeskyttelse/projekter/faellesskab-gennem-fugle>.

Velkommen til 'Fugleriget'

I denne serie besøger vi Fugleværnsfondens 25 naturreservater og er nu nået til Stormengene på Rømøs sydspids.

STORM OVER HAV OG ENGE

Stormengene på Rømø byder på mange forskellige naturtyper og store oplevelser. En ny kratluskersti lokker med ornitologiske godbidder som lille fluesnapper, fuglekongesanger og den ikoniske efterårsart hvidbrynet løvsanger.

AF JØRN LENNART DYHRBERG LARSEN

Vadehavet er stedet, hvor hav og land forenes, og hvor naturens vilde kræfter får frit spil. Månen er den store medspiller, der får landskabet til at ændre sig markant hver 6. time og er årsagen til den overflod af føde, der danner grundlag for millioner af trækfugle på vejen mellem nordlige ynglepladser og vinterkvarterer under sydligere himmelstrøg. To gange dagligt overskyldes de enorme vadeblader med havvand og frisk næring til mængderne af hvirvelløse dyr. I den tid koncentrerer fuglene på højvandsrasteplasser og hviler sig, indtil tidevandet atter trækker sig tilbage og blotlægger overflødhedshornet.

Mange naturtyper på få kvm
Fugleværnsfondens reservat

Stormengene på Rømø sydspids er et lille hjørne af det gigantiske vadehav, men for den besøgende giver det et fint indblik i regionens dynamiske landskab. Stormengenes variation af naturtyper går fra den øjensynligt uendelige sandstrand over klitter, marsk, strandeng og til klithede på de højest liggende områder, som afgrænses af diget, der beskytter det tilstødende sommerhusområde. De mange naturtyper fordelt på det relativt lille areal på knap 42 ha betyder en stor vegetationsmæssig variation.

Klokkeensian med potentiale

En af området særlige plantearter er klokkeensian, hvis smukke blåviolet blomster kan opleves, når de sidst på sommeren titter frem mellem ►

Mosehornuglen er det åbne lands ugle. I vinterhalvåret er Vadehavet et godt sted at lede efter den. Foto: Allan Gudio Nielsen

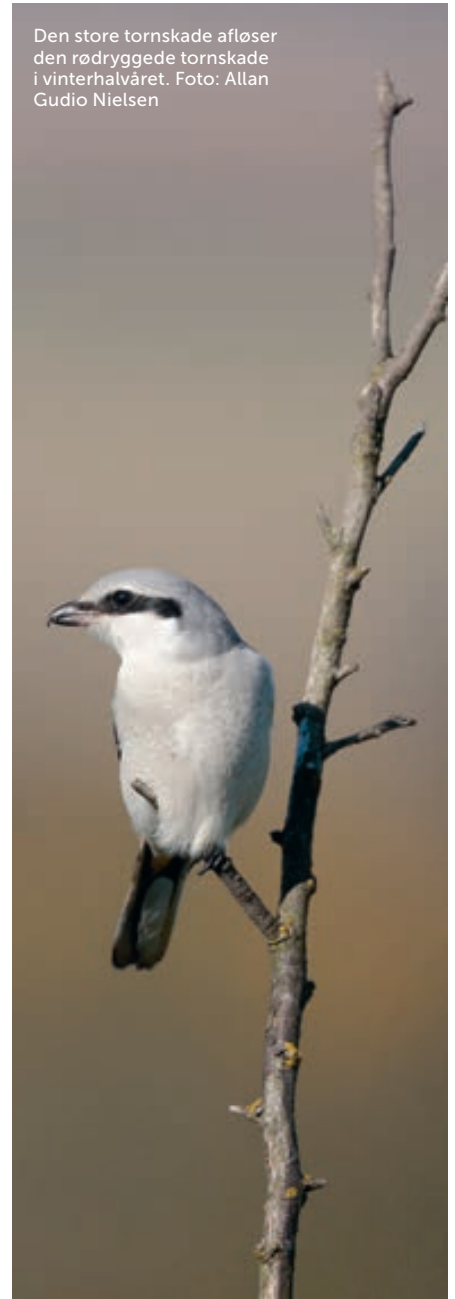
► de lilla lyngplanter. Klokkeensian er fødeplante for den sjældne ensianblåfugl. Ensianblåfuglen lever ikke på Stormengene, men potentialet er der, idet den lever på andre lokaliteter på Rømø. Problemet for mange sommerfugle er deres ofte komplicerede livscyklus. For det første kan deres larver ofte kun benytte sig af en enkelt eller få arter af fødeplanter, som tilfældet er med ensianblåfuglen. I juli til august flyver de voksne ensianblåfugle og lægger æg på blomsterne af klokkeensian, og når æggene klækker, lever larven de første par uger af blomsternes umodne frø. For ensianblåfuglens larve er det dog kun den første knast på vejen, for herefter lader larven sig dumpe ned fra planten i håbet om at blive fundet af en stikmyre fra slægten *Myrmica*. Larvens duft minder om stikmyrens egne

larver, så myren transporterer blåfuglelarven til myreboet, hvor myrerne fodrer den, som var den en af deres egne. Fra tid til anden supplerer blåfuglelarven foderet med myrernes æg og larver, indtil den følgende sommer, hvor den forpupper sig, og ringen sluttet, når ensianblåfuglen forlader myreboet som voksen sommerfugl.

Uden værtsplanter ingen sommerfugle

Ensianblåfuglen eksemplificerer hvorfor mange sommerfugle enten er gået voldsomt tilbage eller helt er forsvundet fra Danmark. Hvis man som sommerfugl har meget specifikke krav til en værtsplante, som er sjælden, bliver det svært for de voksne sommerfugle at finde de egnede ynglelokaliteter, da flyveafstanden bliver for stor, og de samtidig har stor risiko for at ramme

Den store tornskade afløser den rødryggede tornskade i vinterhalvåret. Foto: Allan Gudio Nielsen

HVIDBRYNET LØVSANGER

Den hvidbrynede løvsanger er en ikonisk efterårsart for mange ornitologer og en eksotisk hilsen fra fjerne Sibirien. Arten er blevet en gradvist mere almindelig gæst i Danmark såvel som i andre dele af Vesteuropa. I Danmark er det særligt Jyllands vestkyst og Vadehavet, der årligt opnår mange fund, idet fuglene stopper op her, når de når til Nordsøen. Hvidbrynet løvsanger yngler i Sibirien fra Uralbjergene til Kamchatka, og den normale trækrute er sydpå til Sydøstasien. De senere års hyppigere forekomster af hvidbrynede løvsangere i Vesteuropa kan dog tyde på, at den vestlige del af bestanden kan have en fordel i at trække vestpå til Vesteuropas milde vintre. Foto: Lauge Fastrup

Sjagger er en af de trækfugle, som kan opleves i store tal på efterårstrækket. Foto: Allan Gudio Nielsen

De mørkbugede knortegæs raster ofte i tusindtal ved Stormengene. Foto: Erik Biering

ved siden af de små og lokale plan-tebestande. På Stormengene skal der derfor nærmest et lykketræf til hvis ensianblåfuglen skal komme hertil ved egen hjælp, og det er steder som her, hvor man med fordel kan hjælpe sjældne sommerfuglebestande på vej ved hjælp at translokation.

Efterår er hittid

Efteråret er mange ornitologers favoritårstid, og i september til ind i november flokkes de ligesom fuglene til vadehavsregionen, hvor der er chancer for

både at opleve de store antal og måske en sjældenhed eller to. Stien på diget ved Stormengene fører i den sydlige ende til Landsende-krattet – et krat, der årligt er findested for flere sjældne småfugle fra øst, såsom lille fluesnapper, fuglekongesanger eller hvidbrynet løvsanger. Af samme årsag købte Fugleværnsfonden i 2020 en del af krattet og oprettede en 'kratlusker-sti' igennem det, som skal give ornitologer bedre muligheder for at finkæmme vegetationen for ornitologiske godbidder. ●

HVAD VIL DU GIVE VIDERE?

Foto: Klyde af Rasmus Romme

Lad fuglene og naturen arve dig. Betænk Fugleværnsfonden i dit testamente. Sådan kan du sikre, at fuglenes sang også bliver en del af dine efterkommeres oplevelser og minder.

Naturen må aldrig blive tavs. Lad fuglene synge for evigt. Beskyt deres hjem.

Vil du vide mere?
Se www.fugleværnsfonden.dk/testamente

Fugleværnsfonden

Ture med Fugleværnsfonden

Kom med på guidet fugletur i et af Fugleværnsfondens 26 naturreservater. Turene er gratis og for alle, og de næste par måneder tilbyder vi følgende ture:

1. Nivå Bugt Strandenge

Fugletur, fredag 1/11 kl. 10

Fugletur, torsdag 7/11 kl. 10

2. Vaserne

Trækfugle i Vaserne, onsdag 30/10 kl. 10

3. Gundsømagle Sø

Fugletur, lørdag 2/11 kl. 10

Masser af ænder og gæs, lørdag 7/12 kl. 10

10. Gulstav Mose

Åbent Tårn, søndag 3/11 kl. 10

Åbent Tårn, søndag 1/12 kl. 10

11. Tryggelev Nor

Åbent Tårn, søndag 3/11 kl. 13

Åbent Tårn, søndag 1/12 kl. 13

17. Stormengene

Fugletræk og frisk luft, lørdag 16/11 kl. 13

Find mere information om fugleturene på www.fuglevaernsfonden.dk

Foto: Mosehornugle af Allan Gudrio Nielsen

Vesterbrogade 140 • 1620 København V • Tlf. 3328 3839 • Mail: fvf@fuglevaernsfonden.dk

DOF BORNHOLM

KONTAKT

Formand: Jens Christensen
bornholm@dof.dk
dof-bornholm.dk

MØDER

Naturdagbog fra Kenya tors. 31/10 kl. 19. Bornholms Centralbibliotek i Rønne, Pingels Allé 1. Kontakt: Carsten Andersen (tlf. 23440256).

TURE

Ture den første søn. hver måned kl. 10. P-plads ved Koldekilde/Segenvej/Almindingsvej i Almindingen. Turleder: Eilif S. Bendtsen (tlf. 23488004).

De tre tårne – tur til Ølene lør. 9/11 kl. 13-15.30. P-plads ved det nordøstlige tårn på Ølenevej (350 m nord for Plan-tagevej). Turledere: Carsten Andersen (tlf. 23440256) og Kell Olsen.

Fugletur og julehygge søn. 8/12 kl. 10. P-plads Hammerhavns Kiosken, Sænevej 15, 3770 Allinge. Turledere: Kell Olsen (tlf. 23242008), Karsten Rasmus

Vintertur ved havn, sø og kyst lør. 25/1 kl. 9-12. P-plads ved LUMI Genbrug, Sdr. Hammer 55, 3730 Nexø. Turledere: Sune Riis (tlf. 51902142) og DOF UNG.

Forhør dig om evt. restpladser hos Jan Chr. Møllerup
dofkbh.dk/lokalafdelingen/
seniorudvalget

Turledere:

Bjarne Andersen tlf. 40 55 23 14
Joan Klausen tlf. 51 92 88 36
Lis Geertz tlf. 30 13 21 79
Flemming Kragh Hansen tlf. 40 20 03 45

MØDER

Stødtænder og termitbo v. naturfotograf Mads Hagen ons. 20/11 kl. 13. Frodes Folkehus, Frode Jakobsens Plads 4. Entré kr. 40.

Flagermus i København v. biolog og flagermusforsker Inger Kærgaard ons. 11/12 kl. 13. Frodes Folkehus, Frode Jakobsens Plads 4. Entré kr. 40.

TURE

Tur i egne biler til Favrholm ons. 6/11 kl. 10-14. Vi mødes ved Solbjerg Eng sø, p-plads Nord.

Bustur til Sydsjælland ons. 27/11 kl. 8-18. Ballerup Rådhus og opsamling ved 31A. Indbetal kr. 285 på reg.nr. 8401 konto 1190869, DOF København, Seniorudvalget senest 15/10.

Juletur rundt om Præstesø ons. 18/12 kl. 10-14. Naturstøttepunkt Hjortøgaard.

ROSKILDE

KONTAKT

dof-roskilde.dk

MØDER

Foredrag om fuglene på Roskilde Fjord v. Erik Mandrup Jacobsen tors. 23/1 kl. 19-20.30. Byens Hus, Stændertorvet 1D, (sal oplyses senere). Kontakt: Erik Steen Jensen (tlf. 23882992).

Foredrag om Fugleværnsfonden v. naturforvalter Søren Ring tors. 20/2 kl. 19-21. Byens Hus, Stændertorvet 1D, 1.sal, Forsamlingen. Kontakt: Per Frydenlund (tlf. 22548313).

TURE

Rørmosen og Boserup skov søn. 24/11 kl. 9-11.30. P-plads, Boserupvej. Tilmelding senest 22/11 til Per Frydenlund (tlf. 22548313, perfrydenlundn@gmail.com).

Sort måne, gløgg og æbleskiver lør. 14/12 kl. 15-17. Kattingeværket. Tilmelding senest 10/12 til Solveig Jonasson (detrenepip@gmail.com).

Ørnens Dag ved Jyllinge havn søn. 23/2 kl. 10-13. Strandpromenaden 40, Jyllinge. Mød havørnen, flinke fuglefolk og Ørneklubben for børn fra 6-12 år!

DOF KØGE

KONTAKT

dofkoege.dk

MØDER

Der forberedes aftenmøde i februar/marts. Se hjemmeside.

TURE

Holmegårds Mose tors. 21/11 kl. 9-15. Herfølge Station hvor vi fylder bilerne op. Turleder: Ole Pedersen (tlf. 23423024).

Køge Sønakke tors. 28/12 kl. 10-13. Magleby Strand. Turleder: Søren Mygind (tlf. 22354550).

Søholm Eng sø søn 12/1 kl. 10-13. P-plads NØ for Søholm Gods v. indgang til skoven. Turleder: Marta Bagoly Grun (tlf. 30422449).

Skovhusvænge søn. 16/2 kl. 10-12. P-plads Ringstedvej. Turleder Gitte Kruse (tlf. 23467922).

Ørnetur Sjælland lør. 22/2. kl. 8-14. Herfølge Station. Tilmelding til turleder Henning Skjelborg (tlf. 20714434).

DOF NORDSJÆLLAND

KONTAKT

Formand: John Hansen
Tlf. 22 29 52 42
forpersoner.nordsjaelland@dof.dk
dofnordsj.dk

MØDER

Generalforsamling lør. 1/2 kl. 10. Nødebo Kro. Forslag skal efter vedtægterne være bestyrelsen i hænde senest 3 uger før. Tilmelding er nødvendig: (jo.frederikssund@gmail.com). Mere info på hjemmesiden.

DOF KØBENHAVN

KONTAKT

Formand: Ingelise Aarøe Petersen
kbh.kontakt@dof.dk
doftravel.dk

Se mere om DOF Travel:
Småture – www.doftravel.dk/småture
Busture – www.doftravel.dk/ture/
busogweekend
Fuglerejser – www.doftravel.dk/allerejser

DOF Kbh. planlægger foredrag og caféaftener i løbet af efteråret.

DOF KØBENHAVN - GRÅGÆSSENE

Specielt for
SENIORER

KONTAKT

Jan Chr. Møllerup
f.mollerup@mail.dk
Tlf. 40 50 84 87

DOF VESTSJÆLLAND

KONTAKT

Formand: Morten Jensen
Tlf. 21 25 87 42
vsj.formand@dof.dk
dofvsj.dk

Ture:

Inger Nielsen
Tlf. 20 49 88 72
inger.ml@nielsen.mail.dk

TURE

Borreby Park og Mose lør. 9/11 kl. 10-13. P-plads, Borrebyvej 41, Skælskør. Turleder: Jette Hallig (tlf. 20675850).

Flyndersø og Korshage søn. 24/11 kl. 9-12. P-plads for enden af Korshagevej, 4581 Rørvig. Turleder: Carl Johan Corneliussen (tlf. 26152127).

Halseby Sø og Korsør Nor lør. 7/12 kl. 10-13. Tårnborgh Kirkes p-plads på Marsk Stigs Vej 65, Halseby, 4220 Korsør. Turleder: Jette Hallig (tlf. 20675850).

Borreby Park og Mose lør. 12/1 kl. 10-12.30. P-plads, Borrebyvej 41, Skælskør. Turleder: Jette Hallig (tlf. 20675850).

Lejodde og Sø søn. 26/1 kl. 9-12. P-plads til venstre i begyndelsen af Musholmvej. Turleder: Carl Johan Corneliussen (tlf. 26152127).

Flasken og bugten og stranden ved Reersø søn. 23/2 kl. 9-12. Dalbyvej, rasteplassen ved fugletårnet. Turleder: Carl Johan Corneliussen (tlf. 26152127).

Bildsø Skov og strand søn. 23/2 kl. 10-12. P-plads Bildsø Strand, 4200 Slagelse. Turleder: Jette Hallig (tlf. 20675850).

DOF STORSTRØM

KONTAKT

Formand: Bo Kayser
Tlf. 51 34 62 78
kontakt@dofstor.dk
dofstor.dk

MØDER

Fugle, folk og forskning – om Danmarks fugle v. Henning Heltbjerg tors. 7/11 kl. 19-22. Sofieskolen i lokale F 006, Merkurs Plads 4, 4800 Nykøbing. Kontakt: Benny Steinmejer (tlf. 25143939).

Gløgg, æbleskiver og billeder tors. 5/12 kl. 19-22. Sofieskolen i lokale F 006, Merkurs Plads 4, 4800 Nykøbing. Kontakt: Benny Steinmejer (tlf. 25143939).

TURE

Efterårets fugle på Ulvshale og Nyord søn. 10/11 kl. 9-12. P-plads ved broen mellem Ulvshale og Nyord. Kontakt: Bo Kayser (tlf. 51346278).

DOF FYN

KONTAKT

Formand: Henrik Kalckar Hansen
Tlf. 30 70 90 38
kalckar@webspeed.dk
doffyn.dk

MØDER

Caféaften om en rejse til Madagaskar v. Allis Nielsen og Michael Mosebo Jensen man. 18/11 kl. 19. DOF's lokaler Rasmus Rask Skolen, Bellinge.

TURE

Vadehavstur søn. 24/11. Tilmelding til turleder Michael Mosebo Jensen (tlf. 26820729) hvor mødetid og -sted angives.

Brændegård Sø søn. 1/12. Tilmelding til turleder Flemming Byskov (tlf. 61302481) hvor mødetid og -sted angives.

Langtur til? søn. 19/1. Tilmelding til turleder Michael Mosebo Jensen (tlf. 26820729) dagen før, hvor mødetid og -sted angives.

Stige Ø søn. 2/2 kl. 8. Sortehusene. Tilmelding til turleder Henrik Kingo (tlf. 28603392).

Firtalsstranden søn. 16/2 kl. 8. P-plads Lammesøvej. Tilmelding til turleder Henrik Kingo (tlf. 28603392).

DOF SØNDERJYLLAND

KONTAKT

Formand: Gert Fahlberg
gert.fahlberg@bbsyd.dk
dof-syd.dk

TURE

Tur til Gråsten søer tors. 14/11 kl. 9-11.30. P-plads ved Slotshaven på Slotsgade i Gråsten. Turleder: Hans Erik Jensen (tlf. 26469200).

Tur til Vidåslusen lør. 30/11 kl. 8-10.

P-plads ved Vidåslusen. Turleder: Peter Haarby (tlf. 60945910).

Kruså Møllesø søn. 1/12 kl. 10-12.

Forsamlingshusets p-plads ved Møllegården 23, Kruså. Turleder: Jens Eriksen (tlf. 24661750).

Kværs Plantage søn. 8/12 kl. 10-13.

P-plads ved skovens NØ-ende på Kværs/Søgård vejen. Turleder: Klaus Bo Jensen (tlf. 50943363).

DOF SYDVESTJYLLAND

KONTAKT

Formand: Karin Gustausen Tlf. 28258786
kgustausen@gmail.com, dofsydvst.dk

Ture:

Kim Mogensen, Tlf. 40592244,
kim.mogensen@mrvb.net

MØDER

Den hvide stork v. Mogens Lange Petersen tirs. 5/11 kl. 19-21. Mødelokale 1. Hovedbiblioteket, Nørregade 19, 6700 Esbjerg. Kontakt: Inge Nagstrup.

Fuglefljer. Form og funktion v. Sven Bødker man. 9/12 kl. 19-21. Mødelokale 1. Hovedbiblioteket, Nørregade 19, 6700 Esbjerg. Kontakt: Karin Gustausen.

Året der gik – årets fugle fra 2024 tirs. 14/1 kl. 19-21. Mødelokale 1. Hovedbiblioteket, Nørregade 19, 6700 Esbjerg. Kontakt: Karin Gustausen.

Generalforsamling 2025 ons. 19/2 kl. 19-21. Mødelokale 1. Hovedbiblioteket, Nørregade 19, 6700 Esbjerg. Kontakt: Karin Gustausen.

TURE

Gram Slotspark, Draved skov og Kongens Mose lør. 23/12 kl. 8. Museumspladsen, Esbjerg. Turledere: Niels Knudsen og Per Fabricius. Tilmelding seneste 20/11: Niels Knudsen (tlf. 40951537, nk@esenet.dk).

Esbjerg Havn – cykeltur søn. 8/12 kl. 10. P-plads ved de 4 hvide mænd, Sædding. Turleder: Niels Knudsen.

Fanø nordspids til fods lør. 11/1. kl. 8.15. Fanøfærgelejet i Esbjerg. Turledere: Per Fabricius og Niels Knudsen. Tilmelding senest 8/1: Per Fabricius (tlf. 20830758, fabrik.ugle@gmail.com).

Assenbæk og Letbæk Mølle lør. 22/2 kl. 9. P-plads på Letbækvej ved Letbæk Mølle. Turledere: Åge Gejl Hansen og Kim Mogensen. Tilmelding senest 19/2: Aage Gejl Hansen (tlf. 50545619, aagegejl@gmail.com).

DOF SYDØSTJYLLAND

KONTAKT

dof-sydstjylland.dk

MØDER

Generalforsamling tors. 27/2 kl. 19-22.
Bygningen, Ved Anlægget 14B, 7100 Vejle.

TURE

Dons Nørres lør. 9/11 kl. 13-16. P-plads ved Vester Nebel Kirke, Koldingvej 45A, 6040 Egtved. Turleder: Nina Rosendahl Larsen (tlf. 22913629).

Bygholm Enge ons. 20/11 kl. 10-13.
P-plads ved Horsens Golfklub, Silkeborgvej 44, 8700 Horsens. Turleder: Vilhelm Paulsen (tlf. 21798732).

Klostermølle tors. 5/12 kl. 10-13.
P-plads på Klostermøllevej, Klostermøllevej 48B, 8660 Skanderborg. Turleder: Peter Damgaard (tlf. 21565442).

Bygholm Park søn. 15/12 kl. 10-12.
Parkvej 73, 8700 Horsens. Turleder: Lene Gredal (tlf. 22515568).

Den Genfundne Bro søn. 5/1 kl. 9-13.
P-plads, Vestbirkvej 2, 8740 Brædstrup. Turleder: Peter Damgaard (tlf. 21565442).

Kongens Kær tirs. 28/1 kl. 10-12.
Udsigtsplatformen, Ribe Landevej 170, 7100 Vejle. Turleder: Jens Erik Sørensen (tlf. 30319615).

Hejlsminde Nor lør. 1/2 kl. 11-14.
P-plads, Havnevej 1, 6094 Hejls. Turleder: Kurt Storegård (tlf. 24945332).

Rørbæk Sø ons. 11/2 kl. 10-13. P-plads, Vester Møllevej 9, 7323 Give. Turleder: Peter Damgaard (tlf. 21565442).

Halk og Bankel Nor lør. 1/3 kl. 11-14.
P-plads, Halkvej 52, 6100 Haderslev. Turleder: Kurt Storgaard (tlf. 24945332).

DOF VESTJYLLAND

KONTAKT

Formand: Lars Holm Hansen
Tlf. 22 96 13 17
formand@dofvestjylland.dk
dofvestjylland.dk

Ture:

Marianne Linnemann
Tlf. 20 14 50 10
linnemann.marianne@gmail.com

MØDER

Årets ornitologiske oplevelser ons. 4/12 kl. 19. Aulum Fritidscenter, Markedspladsen 10, 7490 Aulum. Kontaktperson: Marianne Linnemann (tlf. 20145010, linnemann.marianne@gmail.com).

Generalforsamling tirs. 28/1 2025 kl. 19. Aulum Fritidscenter, Markedspladsen 10, 7490 Aulum Dagsorden kan ses på lokalafdelingens hjemmeside. Kontaktperson: Marianne Linnemann (tlf. 20145010, linnemann.marianne@gmail.com).

TURE

Vinterfugle i Vestjylland lør. 11/1 kl. 9-12. MENY-købmanden i Søndervig, Badevej 1, 6950 Ringkøbing. Turleder: Peter Leth Olsen (tlf. 27514909, peterletholsen@hotmail.com).

Bølling Sø lør. 15/2 kl. 9-13. Bølling Sø P Syd, 7442 Engelsvang. Turleder: Bo Fabech (tlf. 27116652, bofabech@gmail.com).

DOF VESTJYLLAND
- GRÅSPURVENE

KONTAKT

Ingerid Elmquist
Tlf. 51 21 73 75
ingeridelmquist@gmail.com

Specielt for
SENIORER

TURE

Havet og Vest Stadil Fjord tirs. 5/11 kl. 9-12. P-plads ved Bækbygård Strand ca. 10 km nord for Søndervig. Turleder: Jens Ballegaard (tlf. 22821175, jballegaard@youmail.dk).

Julemøde man. 9/12 kl. 10-13. Baunebakken 8, Sevel, 7830 Vinderup. Tilmelding senest 8/12 kl. 20 til turleder: Leif Novrup (tlf. 23315601, leifnovrup@pc.dk).

Thorsminde, Bøvling Fjord og Kroghshede tors. 16/1 kl. 9-12. P-plads ved Strandingsmuseet i Thorsminde, Vesterhavsgade 1E. Turleder: Kristian Tikjøb Olsen (tlf. 24450155, tikjoebolsen@gmail.com).

DOF ØSTJYLLAND

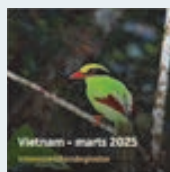
KONTAKT

Formand: Niels Kristian Bech Jensen
nkbj1970@hotmail.com
dofoj.dk

MØDER

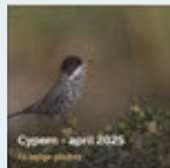
New Zealands Fugle med en afstikker til Australien v. Christian A. Jensen tirs. 12/11 kl. 19.30. Bio-X lokalet på Naturhistorisk Museum. Indgang fra Ole Worms Allé 140, 8000 Aarhus C.

PÅ TUR MED DOF TRAVEL

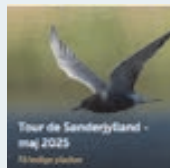
Vietnam - marts 2025

Turen er tilrettelagt for at se så mange af det sydlige Vietnams endemiske og nær-endemiske arter som muligt.

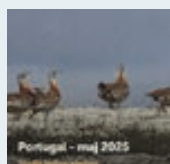
Cypern - april 2025

Cypern har tre endemiske fuglearter, der yngler her og ingen andre steder i verden. Øen kan fremvise mange forskellige naturtyper.

Tour de Sønderjylland - maj 2025

Der er fokus på moser, skove og marsklandet i Sønderjylland. Der vil være mulighed for de klassiske majfugle i området, spætter, ugler, vadefugle og forårets ankomne trækfugle.

Portugal - maj 2025

Fugletur i stille og roligt tempo, hvor vi ser på Algarves rige fugleliv.

WWW.DOFTRAVEL.DK

Julemøde tirs. 10/12 kl. 19.30. DOF. Bio-X lokalet på Naturhistorisk Museum. Indgang fra Ole Worms Allé 140, 8000 Aarhus C.

Generalforsamling lør. 22/2 kl. 13. Vi starter kl. 10 med morgenbrød. Se nærmere på vores hjemmeside dofoj.dk for program og lokalitet.

TURE

Alketræk ved Fornæs lør. 2/11 kl. 9-13. P-plads Fornæs Fyr, Fornæsvej, 8500 Grenaa. Turleder: Niels Kristian Bech Jensen (tlf. 29829371).

DOF ØSTJYLLAND - GRÅKRAGERNE

Specielt for
SENIORER

KONTAKT

dofoj.dk/graakragerne

TURE

Brabrand Sø ons. 13/11 kl. 10-15. P-plads KFUM-Spejderne, Bispevej 14, 8260 Viby. Turleder: Ole Jensen (tlf. 23290118).

Hornbæk og Vorup Enge tors. 12/12 kl. 10-15. P-plads Randers Naturcenter, Gudenåvej 20, 8920 Randers. Tilmelding til turleder: Ole Jensen (tlf. 23290118).

Ebeltoft Færgehavn og Gåsehage tirs. 14/1 kl. 10-15. P-plads H. H. Hansensvej, 8400 Ebeltoft. Turleder: Ole Jensen (tlf. 23290118).

Skanderborg Søerne og omliggende skove man. 10/2 kl. 10-15. P-plads Sølundsvej, 8660 Skanderborg. Turleder: Ole Jensen (tlf. 23290118).

DOF ØSTJYLLAND - FUGLEPIGERNE

Specielt for
KVINDER

KONTAKT

fuglepiger.wordpress.com

TURE

Rømø søn. 3/11 kl. 10-15. P-plads til højre på dæmningen. Turledere: Rikke (tlf. 22249850) og Dorte Fauerschou Hertz (tlf. 22363258).

Klostermølle lør. 7/12 kl. 10-15. Den røde lade, Klostermøllevvej 48, 8660 Skanderborg.

POP-up-tur søn. 19/1 kl. 10-15. Mødested angives senere. Turledere: Karen Sander Jensen (tlf. 6126 5522) og Dorte Fauerschou Hertz (tlf. 22363258).

POP-up-tur lør. 22/2 kl. 10-15. Mødested angives senere. Turledere: Inger Klit (tlf. 31386206) og Rikke Rørbech (tlf. 22249850).

DOF NORDVESTJYLLAND

KONTAKT

Formand: Martin Høj Hansen
Tlf. 87 51 41 52
martin.hoj.hansen@gmail.com
dof-nordvestjylland.dk

Ture:

Aase Busk Kristensen
Tlf. 28 59 12 54, aasebusk@hotmail.com

MØDER

Ørneklubben julehyggemøde lør. 23/11 kl. 13-16. Naturskolen i Undallslund, Kapt. Undalls Vej 8, 8800 Viborg. Tilmelding senest 20/11 til turleder Michael Winther (tlf. 60898039).

Julehyggemøde lør. 30/11 kl. 18-22. Frøslev Skole, Elsøvej 240, 7900 Nykøbing Mors.

Generalforsamling lør. 22/2 kl. 10-16. Frøslev Skole, Elsøvej 240, 7900 Nykøbing Mors.

TURE

Vinterfugle på Agger Tange søn. 5/1 kl. 9-12. P-plads ved færgelejet (Svanholmhus-bygningen). Turledere: Christian Bøggild (tlf. 51864888) og Jan Skjoldborg Kristensen (tlf. 53611429).

DOF NORDVESTJYLLAND - GRÅMEJSERNE

Specielt for
SENIORER

KONTAKT

Web: dof-nordvestjylland.dk/
kategori/gramejse

TURE

Ålevand Klithede fre. 15/11 kl. 9-16. Egebaksande, Egebaksandevvej 28, 7700 Thisted. Turleder: Hans Dahlggaard (tlf. 26326160).

Tangeværket tirs. 3/12 kl. 10-13. P-plads ved Energimuseet, Bjerringbrovej 54, 8850 Bjerringbro. Turleder: Finn Andersen (tlf. 40231613).

Tjele Langsø tirs. 7/1 kl. 9-12. P-plads i vestenden af Tjele Langsø. Turleder: Thorkil Brandt (tlf. 30255304).

Ugle-lyt i skumringen lør. 16/2 kl. 18:30-20:30. P-plads i den Østlige ende af Ø Bakker. Turleder: Lars Mogensen (tlf. 31951805).

DOF NORDJYLLAND

KONTAKT

Formand: Gitte Holm
dofnord.dk

MØDER

Blandt ulve og bisoner i Lille Vildmose ons. 13/11 kl. 19. Kroghstræde 3, aud. 1.104, Aalborg Universitet. Læs om tilmelding på dofnord.dk

DOF NORDJYLLAND - GRÅMEJSEERNORD

KONTAKT

Poul Erik Sperling
Tlf. 20 28 44 05,
pes@vildtfarmnord.dk

Specielt for
SENIORER

Svend Erik Mikkelsen
Tlf. 61 60 73 61, svemik45@hotmail.com

MØDER

Foredrag v. Dorthe Holmgård Jensen og Anders Østerby tors. 14/11 kl. 14-16. Golfhuset, Borgmester Jørgensensvej 11, Aalborg. Mødededere: Svend Erik Mikkelsen og Poul Erik Sperling.

Fuglestemmer vadefugle v. Poul Erik Sperling ons. 2/10 kl. 10.30-11.30. Golfhuset, Borgmester Jørgensensvej 11, Aalborg.

Fuglestemmer gæs ved Svend Erik Mikkelsen ons. 6/11 kl. 10.30-11.30. Golfhuset, Borgmester Jørgensensvej 11, Aalborg.

TURE

Vendsyssels østkyst fra Gerå til Stensnæs ons. 21/8 kl. 15. Kvickly p-plads kl. 14.30 og p-plads Borgmestermolen i Gerå Enge kl. 15. Turledere: Peter Manstrup og Svend Erik Mikkelsen.

Store Vildmose tirs. 24/9 kl. 9. P-plads ved udsigtsplatformen på Damvej 79. 9440 Åbybro. Turledere: Poul Erik Sperling og Niels Eriksen.

Hirtshals og omegn ons. 9/10. P-plads Kvickly i Bouet kl. 8.30, Hirtshals Fyr kl. 9.30. Turledere: Poul Erik Sperling og Svend Erik Mikkelsen.

Vilsted Sø man. 18/11. Samkørsel fra Aalborg, pendlerpladsen på Th. Sauersvej (ovenfor motorvejen) kl. 9 eller ved Ranum Søhus kl. 10. Turledere: Poul Erik Sperling og Svend Erik Mikkelsen.

Julefrokost og tur i Lundby Krat tirs. 3/12 kl. 10. P-plads ved pølseboden. Efter tur i skoven kører vi til Vissebakkegårds fælleshus, (adressen kommer senere) hvor julefrokosten holdes. Tilmelding senest 28/11 (svemik45@hotmail.com).

Aalborgs forskellige by-naturområder tirsdag 21/1 kl. 9.30. P-plads Kvickly i Bouet. Turledere: Poul Erik Sperling og Svend Erik Mikkelsen.

Rød Glente. Foto: Helge Sørensen

GAVEKORT TIL BIDRAGYDERE

Mange medlemmer og ansatte bidrager med indhold til Fugle & Natur. Som en anerkendelse modtager bidragerne et gavekort til Naturbutikken efter flg. retningslinjer:

- 1) Anerkendelse for bidrag er som udgangspunkt symbolsk og kan ikke betragtes som aflønning.
- 2) Ansatte og medlemmer af hovedbestyrelserne i DOF og FVF modtager ikke gavekort for deres bidrag til DOF's medier, da de primært bidrager i arbejdstiden eller con amore.
- 3) Gavekortet udstedes første gang bidraget benyttes af DOF. Ved gentagelse/genbrug i flere medier udstedes ikke yderligere gavekort.
- 4) Artikler på ca. 1500-2000 ord anerkendes med et gavekort på 200 kr.
- 5) Fotos anerkendes med gavekort således:
A: 1 foto, 100 kr. / B: 2-4 fotos, 200 kr. / C: 5+ fotos, 300 kr.
- 6) Udstedelsen af gavekort foregår løbende i takt med at bidragene benyttes.

DANSK ORNITOLOGISK FORENING – DOF

DOF er landsforeningen for fuglebeskyttelse og fugleinteresserede

DOF er den danske afdeling af BirdLife International.
Vesterbrogade 138-140, 1620, København V
Telefon: 3328 3800

DOF's formand: Egon Østergaard tlf: 3116 2030,
email: egon.ostergaard@dof.dk

Indmeldelse i DOF: Ønsker du at blive medlem af DOF, kan det ske via dof.dk eller ved at kontakte dof@dof.dk.

Ønsker du at give en donation, kan du indbetale beløbet til Merkur reg. nr. 8401 kontonr. 1043118. Donationer og støttebeløb er fradragsberettiget.

Årlige kontingenter:

Medlemmer:	520 kr.
Ungdomsmedl. (til 30 år):	265 kr.
Ørneklub (6-12 år):	265 kr.
Husstandsmedlemsskab:	695 kr.

Naturbutikken:

Naturbutikken i Fuglenes Hus
tlf: 3328 3838. Åbningstider: Man.-fre. kl. 11-17, lør. 10-16.

www.naturbutikken.dk

Fugle og Naturrejser

Hyggelige og oplevelsesrige rejser, til nybegynderen og den erfarne.

Professionelle rejseledere

Marokko kr. 19.900

18.-29. marts * Guide: Jan Hjort
12 dage i ørken, bjerge og kyst. Vi ser størstedelen af landets specielle fuglearter.

Cypern kr. 13.900

1.-8. april * Guide: Lars Ejlersen
Sol og varme i det tidlige forår samt masser af fugle, orkidéer og besøg ved enkelte kulturperler.

Portugal kr. 14.900

7.-14. april * Guide: Vicky Knudsen
Langs Algarve kysten og stepperne ser vi efter rovfugle, trapper og kystfugle samt flotte orkidéer.

Extremadura kr. 14.900

26. april - 3 maj * Guide: Lars Ejlersen
Europas bedste rovfugleområde samt trapper og sandhøns. Kulturbesøg i Trujillo og Caceres.

Grækenland kr. 15.900

13.-21. maj (9 dage) * Guide: Jan Hjort
Oplev at sejle på pelikansø og det store Evros delta samt flotte bjerge. Vi ser op til 200 fuglearter.

Øland Kr.6.900 kr

29. maj - 1. juni * Guide: Lars Ejlersen
Fugle, okidéer og unik natur kendetegner denne fantastiske svenske ø.

Færøerne kr. 18.900

23.- 28. juni * Guide: Lars Ejlersen
Oplev søpapegøjerne på Mykines og særpræget natur, fugle og kultur på 6 forskellige øer.

Hent flotte programmer og tilmeld

WWW.SCANBIRD.COM

Scanbird Rejser

OPDAGER

SWAROVSKI
OPTIK

MERE

NL PURE 52

SEE THE UNSEEN